

 HELSINGIN
JUHLAVIIKOT
15.8.-1.9.2024

 Helsinki

KATSO HELSINGIN
JUHLAVIIKKOJEN
KOKO OHJELMA:
HELSINKIFESTIVAL.FI

Lue lisää konserttien esiintyjistä:
helsinkifestival.fi/kasiohjelmat

Programme notes in English /
Program på svenska:
helsinkifestival.fi/programmenotes

s. 1	ESIPUHE
s. 2	AKRAM KHAN COMPANY JUNGLE BOOK REIMAGINED TANSSIN TALO
s. 8	KANSALLISOOPPERAN ORKESTERI: HANNU LINTU & KARITA MATTILA
s. 14	RADION SINFONIAORKESTERI & ESA-PEKKA SALONEN: HOVANŠTŠINA
s. 24	HELSINGIN KAUPUNGINORKESTERIN TOIVEKONSERTTI JUKKA-PEKKA SARASTE & VICTOR WOOTEN, BASSO
s. 30	THE CLEVELAND ORCHESTRA, FRANZ WELSER-MÖST & VÍKINGUR ÓLAFSSON, PIANO
s. 33	THE CLEVELAND ORCHESTRA & FRANZ WELSER-MÖST
s. 36	IVETA APKALNA, URUT
s. 38	SIBELIUS-AKATEMIA & ROYAL COLLEGE OF MUSIC, SAKARI ORAMO
s. 50	HUVILAN OHJELMA

KIITOS

Haluan kiittää kaikkia teitä, taiteen ystäviä, jotka vietätte aikaa yhdessä taiteen äärellä. Ilman teitä ei olisi Juhlaviikkoja. Taidefestivaali on aina poikkeustila ja on ollut ilo tehdä näitä poikkeuksia teille.

Sotien ja uhkien aikana taide voi yhdistää ja viedä meitä eteenpäin. Ensimmäiset Euroopan suuret monitaidefestivaalit – kuten Juhlaviikot – syntyivät toisen maailmansodan jälkeen ajatuksesta, että jos koemme toistemme taidetta, sotaa ei enää tulisi. Näinäkin aikoina uskon tähän. Taiteella on rooli rauhankäynnissä.

Juhlaviikoilla koemme tänä vuonna monia vierailuja ja uusia tulkintoja eri maailmoista. Voitte kokea **Akram Khanin** raikkaan version **Rudyard Kiplingin Viidakkokirjasta** tai **Esa-Pekka Salosen, Gerard McBurneyn ja Tuomas Norvion** tuoreen tulkinnan **Musorgskin Hovanštšinasta**. Helsingin kaupungin-orkesterin toivekonsertissa *”Musiikki ja mieli”* valaistaan musiikin merkitystä valtionjohdon ja huippututkijoiden kanssa.

Koemme tulkintoja ja tunteita myös koneiden maailmasta. Arvostetun käsite- ja tekoälytaiteilijan **Kevin Aboschin** taidetta on esillä koko Juhlaviikkojen ajan. Kaikille avoimessa näyttelyssä Esplanadin puistossa irlantilainen taiteilija yhdessä tekoälyn kanssa avaa meille, mitä Helsinki tai helsinkiläisyys voi olla. Taiteiden yönä 15.8. saa ensi-iltansa myös Aboschin ensimmäinen elokuva, *Am I?* Kyseessä on samalla maailman ensimmäinen synteettinen pitkä elokuva, jonka jokainen ruutu ja jokainen ääni on luotu tekoälyn avulla. Tyyli-ilajiltaan *Am I?* on kuin musikaali, joka on kiedottu dokumenttielokuvaan, joka on kääritty scifi-elokuvaan.

Tänä viimeisenä vuotena Juhlaviikkojen taiteellisena johtajana kannustan teitä kaikkia myös harrastamaan taidetta, tekijöinä, taiteen rakastajina, amatööriinä. Asiantekijöinä, ei asiantuntijoina. Taiteiden yönä tai joka päivä. Tässä hengessä ja kiitoksena soitan teille bassoa Huvilassa.

Nähdään Juhlaviikoilla!
–Marko Ahtisaari

ESITTÄVÄ TAIDE

Lähtövalaisuuden maailmassa perhe joutuu eroon toisistaan paetessaan ilmastonmuutoksen runtellemasta kotimaastaan. Perheen lapsi saapuu yksin autoituneeseen kaupunkiin, jossa villieläimet ottavat kadut omakseen ja löytää pian epätodennäköisiä liittolaisia oudossa uudessa viidakossa.

Brittiläisen **Akram Khanin** uusi nykytanssiteos perustuu **Rudyard Kiplingin** rakastettuun klassikkoon *Viidakkokirja*. Khan ja hänen työryhmänsä kertovat Mowglin matkan uudelleen ilmastopakolaisen näkökulmasta. *Jungle Book reimagined* on voimakas ja kiehtova tarina tarpeestamme kuulua joukkoon ja olla yhteydessä toisiin ihmisiin ja luontoon.

Lavalla nähdään kymmenen kansainvälistä huipputanssijaa ja henkeäsalpaavan upeaa animaatiota ja näyttämötaidetta. *Jungle Book reimagined* on nykypäivän myytteihin sukeltava taianomainen maailma.

Akram Khanin mielikuvitukselliset, helposti lähestyttävät ja ajankohtaisia teemoja käsittelevät teokset ovat nostaneet hänet yhdeksi aikamme tunnetuimmista ja arvostetuimmista tanssitaiteilijoista.

Teosta suositellaan yli 10-vuotiaille.

Yhteistyössä:

Jane ja Aatos Erkon säätiö

Akram Khan

JUN BO

GLE

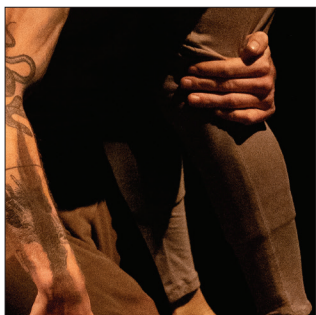
reimagined

AKRAM KHAN
COMPANY
JUNGLE BOOK
REIMAGINED

TO 22.8. KLO 18
PE 23.8. KLO 18
LA 24.8. KLO 13 & 18

TANSSIN TALO,
ERKKO-SALI

ESITYSTEN ARVIOITU
KESTO N. 2 TUNTIA,
VÄLIAIKA

YLEISÖKESKUSTELU
TO 22.8.
ESITYKSEN JÄLKEEN

TEKSTITYS
salissa suomeksi ja
englanniksi. Voit myös
ladata tekstityksen
puhelimellesi.

LUE LISÄÄ osoitteessa
helsinkifestival.fi/
junglebook

Musiikkitalon liput: musiikkitalo.fi, muut: lippu.fi

SYNOPSIS

1. näytös

Merenpinta nousee, vesi valtaa maata ja ihmiset pyrkivät selviytymään etsiessään korkeampia maa-alueita. Nuori lapsi joutuu eroon perheestään ja päätyy tulvien alle jääneeseen kaupunkiin, jonka asukkaat ovat hylänneet. Muistomerkit on revitty juuriltaan ja järjestetty uudelleen. Kaikenmuotoiset ja -kokoiset eläimet ovat kerääntyneet yhteen ja solmineet levottoman liiton yrittäessään elää tämän uuden epäluotettavan ilmaston keskellä. Eläimet ovat ottaneet kaupungin omakseen – ne ovat merkanneet reviirinsä kirjastoihin, supermarketteihin, hallintorakennuksiin ja rukouspaikkoihin.

Rakshan ja **Raman** johtama susilauma löytää lapsen. Raksha haluaa pitää lapsen, mutta Rama kokee, että ihmiset tuovat mukanaan vaaran, ja heidän on tuhotava lapsi. Raksha suojelee häntä ja esittelee lapsen eläinneuvostolle, jota johtaa koira **Akela** ja valvoo taivaalla **Chil**, leija. Eläimet puhuvat salaperäisestä metsästäjästä, ihmisestä, jonka omat lajitoverinsa ovat hylänneet. Metsästäjä on palannut näille maille ja pitää eläimet jatkuvassa pelossa. Pitkän harkinnan jälkeen neuvosto hyväksyy lapsen ja nimiprosessi alkaa: **Mowgli**. Mowgli pannaan heti töihin; hänen on osoitettava arvonsa ja autettava eläimiä niiden etsiessä ruokaa. Ehkä ihmisen vaistot ovat juuri sitä, mitä he tarvitsevat.

Mowgli päätyy **Bagheeran**, palatsissa kasvaneen kidnapatun albiinopantterin, ja **Baloon**, karanneen tanssivan karhun, seuraan. Ruokaa etsiessään Mowglin nappaavat kuitenkin **Bandar-logit** – laboratorioapinat, joille on tehty eläinkokeita. Bandar-logit päihittävät ovelasti Baloon ja Bagheeran ja varastavat Mowglin. Heidän on nyt löydettävä joku, joka pystyy päihittämään Bandar-logit, koska eivät itse pärjää puumaailman eläimille. He löytävät **Kaan**, kalliopytonin, joka on paennut vankeudesta, mutta elää yhä elämänsä traumausten kanssa jumissa lasisen katselusermin takana.

2. näytös

Mowgli viedään Bandar-logien piilopaikkaan, joka on rähjäinen hallintorakennus. Bandar-logit eivät ole ihmiskunnalle vieraita; ne tulevat testauslaboratorioista ja toistavat häkissään kuulemiaan mainosjinglejä ja poliittisia paasauksia. Ne kuuntelivat, kopioivat ja apinoivat ihmisiä, mutta nyt ne haluavat tulla ihmisiksi. Mowgli on palapelin puuttuva palanen. Ihmislapsi, joka opettaa niille, miten heistä tulisi täysin ihmisiä.

Baloo ja Bagheera pelastavat Kaan avulla Mowglin Bandar-logien käsistä juuri sillä hetkellä, kun hän aikoo auttaa heitä luomaan tulen: ihmiskunnan pelätyimmän omaisuuden. Eläimet eivät voi hallita sitä. Ihmiskunta voi.

Kun Mowgli on pelastettu, kolmikko palaa neuvostoon, jossa norsujen johtaja **Hathi** kertoo heille muinaisen tarinan ajalta, jolloin viidakot luotiin.

Kun metsästäjä vihdoin tunkeutuu eläinten reviirille ja ampuu Chilin alas, eläimet tietävät, että tämä merkitsee rauhan loppua. Mowgli, joka muistaa äitinsä sanat koko matkansa ajan, päättää nousta ja taistella uusien ystäviensä puolesta, etsiä metsästäjän ja lopettaa tämän raakuudet.

Tekijät:

Ohjaaja/koreografi: **Akram Khan**
Luova avustaja/valmentaja: **Mavin Khoo**
Käsikirjoitus: **Tariq Jordan**
Dramaturginen neuvonantaja: **Sharon Clark**
Säveltäjä: **Jocelyn Pook**
Äänisuunnittelija: **Gareth Fry**
Valosuunnittelija: **Michael Hulls**
Visuaalinen lavastussuunnittelija: **Miriam Buether**
AD ja animaatiojohtaja: **Adam Smith** (YeastCulture)
Tuottaja/videosuunnittelun johtaja: **Nick Hillel** (YeastCulture)
Rotoskooppitaiteilijat/animaattorit: **Naaman Azhari, Natasza Cetner, Edson R Bazzarin.**

Harjoitusten ohjaajat: **Nicky Henshall, Andrew Pan, Angela Towler, Charlotte Pook.**

Tanssijat: **Maya Balam Meyong, Bea Bidault, Ferghas Clavey, Harry Theadora Foster, Filippo Franzese, Jasper Narvaez, Max Revell, Matthew Sandiford, Elpida Skourou and Lani Yamanaka.**

Ääninäyttelijät: **Tian-Lan Chaudhry, Joy Elias-Rilwan, Pushkala Gopal, Dana Haqjoo, Nicky Henshall, Su-Man Hsu, Kathryn Hunter, Emmanuel Imani, Divya Kasturi, Jeffery Kisson, Mavin Khoo, Mavin Khoo, Yasmin Paige, Max Revell, Christopher Simpson, Pui Yung Shum, Holly Vallis, Jan Mikaela Villanueva, Luke Watson, Rambert-koulun 3. vuoden oppilaat.**

Tuotannon johtaja: **Farooq Chaudhry**
Toimitusjohtaja: **Isabel Tamen**
Projektipäällikkö: **Mashitah Omar**
Kierteiden tuotantopäällikkö ja rekvisiitantekijä: **Harry Abbot**
Valaistussinööri: **Stephane Dejours**
Äänitekniikko: **Enrico Aurigemma**
Videotekniikko ja projektionisti: **Samuel Collier**
Tekninen lavastuspäällikkö: **Jessica Rice**

Yhteistuotanto: **Curve Leicester, Attiki Cultural Society – Kreikka, Birmingham Hippodrome, Edinburgh International Festival, Esplanade – Theatres on the Bay Singapore, Festspielhaus St. Pölten, Internationaal Theater Amsterdam, Joan W. and Irving B. Harris Theater for Music and Dance – Chicago, Lincoln Center for Performing Arts – New York, Maison de la Danse / Pôle européen de création – Lyon, National Arts Centre – Kanada, New Vision Arts Festival – Hongkong, Orsolina28, Pfalzbau Bühnen – Theater im Pfalzbau Ludwigshafen, Romaeuropa Festival, Stanford Live / Stanfordin yliopisto, Teatros del Canal – Madrid, théâtre de Caen, Théâtre de la Ville – Pariisi.**

Tukijat:

Les Théâtres de la Ville de Luxembourg, Garfield Weston Foundation, Genesis Foundation ja Angela Bernstein CBE, Arts Council England

Erityiskiitokset: **Pui Yung shum, Luke Watson, Thomasin Gülgeç, Lucia Chocarro, Fukiko Takase, Vanessa Vince-Pang, Tina ja Richard Fagan, Sue Buckmaster, The Coronet Theatre, University of Roehampton, Mr. & Mrs. Khan, Yuko Khan, Sayuri, Kenzo & Ayana Khan, Amanda Britton, Darren Ellis, Sharon Watson, Ann David, Anda Winters, Ella Roberts, Tom Davis Dunn, Holly Vallis, Anna CY Chan** ja kaikki Hongkongin esittävän taiteen akatemian opiskelijat, jotka osallistuivat luomisharjoituksiin sekä kaikki **Northern School of Contemporary Dance** -koulun kolmannen vuoden opiskelijat (2021-2022) ja **Rambert Schoolin** kolmannen vuoden opiskelijat (2021-2022), jotka työskentelivät Akramin kanssa T&K-residenssissä.

Jocelyn Pookin musiikki

© Copyright 2022 Chester Music Limited.

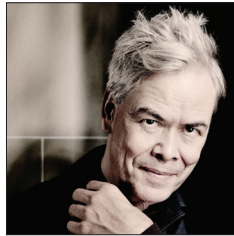
Laulajat: **Tanja Tzarovska, Melanie Pappenheim, Sushma Soma, Sohini Alam, Vaya Zivkovic.**
Muusikot: **Jocelyn Pook** (piano, alttoviulu, laulu, koskettimet), **Mulele Matondo** (kitara ja sanza), **Belinda Sykes** (shawm ja gralla).
Äänitys ja miksaus: **Steve Parr**

"How Dare You?", **Greta Thunberg**, YK:n äänitys
"Blah, blah, blah", Greta Thunbergin puhe.

KLASSINEN JA NYKYMUSIIKKI

Musiikkitalon liput: musiikkitalo.fi, muut: lippu.fi

15

15.8.
KANSALLISOOPPERAN ORKESTERI,
HANNU LINTU & KARITA MATTILA

16

17

20.-21.8.
RADION SINFONIAORKESTERI &
ESA-PEKKA SALONEN: HOVANŠTŠINA

18

19

23.8.
HELSINGIN KAUPUNGINORKESTERIN
TOIVEKONSERTTI:
JUKKA-PEKKA SARASTE &
VICTOR WOOTEN, BASSO

20

21

22

23

28.8
THE CLEVELAND ORCHESTRA,
FRANZ WELSER-MÖST &
VÍKINGUR ÓLAFSSON, PIANO

24

25

26

29.8
THE CLEVELAND ORCHESTRA
& FRANZ WELSER-MÖST

27

28

29

30.8.
IVETA APKALNA, URUT: GLASS & BACH

30

31

1.9.
SIBELIUS-AKATEMIA &
ROYAL COLLEGE OF MUSIC, SAKARI ORAMO, ANU KOMSI

1

KANSALLISOOPPERAN ORKESTERI, HANNU LINTU & KARITA MATTILA

to 15.8.2024 19.00

Konsertin arvioitu kesto n. 90 minuuttia, väliaika

Suomen kansallisoopperan orkesteri
Hannu Lintu, kapellimestari
Karita Mattila, sopraano

Ohjelma:

Sofia Gubaidulina: *The Wrath of God* ("Jumalan raivo"), Suomen ensiesitys

Ludwig van Beethoven: *Ah! Perfido!* op. 65 ("Ah! Petturi!")

Richard Wagner: *Liebestod* ("Lemmenkuolo") oopperasta *Tristan ja Isolde*

Aleksandr Skrjabin: *La Poème de l'Extase* op. 60 ("Ekstaasin runoelma")

HANNU LINTU

©MARCO BORGGREVE

KARITA MATTILA

©MARICA ROSENGARD

SOFIA GUBAIDULINA (1931–):
***The Wrath of God* (2019)**
(“Jumalan raivo”)

Perinne vastaan avantgarde, itä vastaan länsi, yksilö vastaan joukko. Vastakohtaisuudet leimaavat Neuvostoliiton Tatarstanissa varttuneen **Sofia Gubaidulinan** musiikkia. Hänen tuotannossaan yhtyvät venäläiset ja keskiaasiaiset juonteet länsimaiseen taidemusiikin traditioon.

Gubaidulina opiskeli Kazanin konservatoriossa pianonsoittoa ja sävellystä ja jatkoi opintojaan Moskovan konservatoriossa vuoteen 1959. Gubaidulinan sävellysloppuututkintoa Moskovassa arvioimassa ollut **Dmitri Šostakovitš** kannusti nuorta avantgardistia jatkamaan valitsemallaan tiellä, vaikka muut raadin jäsenet pitivät hänen musiikkiaan ”erheellisenä”. Gubaidulina ei juuri esitetty eikä varsinkaan levytetty neuvostoaikana. Hän joutui hallinnon painostamana tyytymään kansanmusiikkipohjaiseen tyyliin. Minkäänlainen ”länsimainen porvarillinen rappiomodernismi” ei tullut kyseeseen. Ensi kerran Gubaidulina sai matkustusluvan länteen 1985 ja muutti lopullisesti Hampuriin 1992.

The Wrath of God (“Jumalan raivo”, 2019) muodostaa valtavan orkestraalisen vyöryn. Beethovenille omistettu musiikki rakentuu toistuvien, uhkaavansävyisten vaskikuorojen ympärille. Niistä kehittyvät järjestyttävät tuttuuuksia, joita katkeran ivalliset välikkeet kehystävät. Otsikkoaan kuvaava, sävyltään vakavan ankara mestariteos sai kantaesityksensä marraskuussa 2020 Wienissä.

LUDWIG VAN BEETHOVEN (1770–1827):
***Ah! Perfido! op. 65* (1796)**
(“Ah! Petturi!”)

Ah! Perfido! on monologi naiselle, jonka rakastaja on hylännyt. Sen resitatiivissa ja aariassa hän ensin vaatii jumalia rankaisemaan petollista kumppaniaan, sen jälkeen pyytää heidän osoittavan hänelle armoa ja lopuksi tarjoutuu itse kuolemaan hänen vuokseen. Dramaattinen kohtaus alkaa resitatiivilla, jonka teksti on **Pietro Metastasion** näytelmästä *Achille in Sciro*. Toisen osan aarian ”Per pietà, non dirmi addio” sanoittaja on tuntematon. Teos esitettiin ensimmäisen kerran 21. marraskuuta 1796 Leipziginissä. Solistina oli sopraano **Josepha Duschek**.

Toinen merkittävä esitys tapahtui joulukuussa 1808 osana **Beethovenin** hyväksi pidettyä konserttia. Neljä tuntia kestäneen maratonin ohjelma sisälsi mm. viidennen ja kuudennen sinfonian kantaesitykset. Tällä kertaa konserttiaarian soolo-osuus meni penkin alle paikkaajan, 17-vuotiaan sopraanon rampppikuumeen takia.

Beethoven itse mainitsi teoksen parhaiten soveltuvan teatteriympäristöön. Avausresitatiivi on kuin aidossa oopperakohtauksessa: dramaattiset repliikit seuraavat toisiaan nopeina purskahduksina. Sooloosarian myötä tunnelma muuttuu huomattavasti. Hitaassa orkesterijohdannossa, kauniissa soolomelodiassa, orkesterinkäsittelyssä ja kokonaismuodossa on useissa yhteyksissä havaittu mozartmaisii piirteitä.

RICHARD WAGNER (1813–1883):
***Liebestod* (“Lemmenkuolo”) (1859)**
oopperasta *Tristan ja Isolde*

Ennen *Tristania ja Isoldea* (1859) kukaan ei voinut kuvitella musiikille yhtä voimakasta roolia draaman ilmentämisessä. **Richard Wagner** paljastaa oopperan nimihenkilöiden sielunelämän pohjia myöten musiikin keinoin. Heidän tuhoon tuomittu rakkautensa saa täyttymyksensä vasta kuolemassa. *Liebestod* (*Lemmenkuolo*) käsittää oopperan päätöksen.

Teoksen avauksen kuuluisa ”Tristan-sointu” kuulos-taa oudolta, koska se ja sitä seuraava dominantti jäävät leijumaan sävelavaruuteen vailla purkausta. Sointu palaa useasti oopperan eri vaiheissa saaden lopullisen purkauksensa vasta Lemmenkuolossa.

Oopperan traagiset tapahtumat saavat alkunsa Tristanin ja Isolden juotua lemменjuoman ja rakastuttua. Kun Isoldelle määrätty sulhanen, kuningas Marke löytää rakastavaiset yhdessä, yksi hänen ritareistaan haavoittaa Tristania miekallaan kuolettavasti. Lemmenkuolokohtaus alkaa Tristanin heittäessä henkensä häntä hoivaamaan rientäneen Isolden syleilyssä. Isolde vaipuu ekstaasiin saaden viimein rakkaudelleen täyttymyksen kuolemassa. Musiikki huipentuu raikkaiden tuulenhenkäysten ympäröidessä Isolden ja edelleen, kun hän kuvittelee kuolevansa ”maailmanhengityksen virtaavaan kaikkeuteen” (*in des Welt-Atems wehendem All*). Isolde vaipuu maa-han, ja samassa *Preludin* mystinen sointu saa viimein purkauksensa.

ALEKSANDR SKRJABIN (1872–1915):
Le Poème de l'extase op. 60 (1908)
("Ekstaasin runoelma")

Mystikko ja visionääri; tämä sanapari kuvanee parhaiten venäläissäveltäjä **Aleksandr Skrjabinia**. Mystikkona hän edusti elämänasennetta, jossa pyritään välittömään yhteyteen jumaluuden kanssa. Avainsana on ekstaasi. Mystisiä elämyksiä kokevat saavuttavat ekstaasissa ykseyden tunteen maailmankaikkeuden tai jumalallisen kanssa. Mutta jos näitä mystisiä kokemuksia ei voi kuvata sanoin, voisiko niitä loihtia esiin musiikin avulla? Tästä kysymyksestä tuli pakkomielle Skrjabinille.

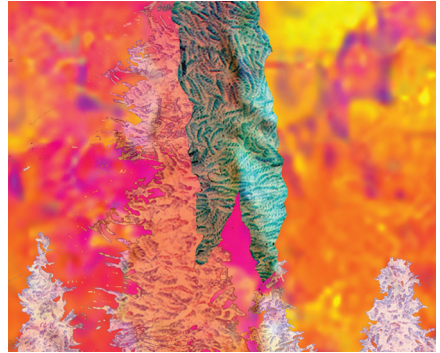
1800-luvun loppupuolella alkoi syntyä käsitys, jonka mukaan yleinen tieteellis-tekninen edistys jätti ihmiskunnan hengelliset tarpeet täyttämättä.

Schopenhauerin, Nietzsche, Wagnerin ja teosofian vaikutuksesta Skrjabin uskoi, että taiteella – ja erityisesti musiikilla – oli voimaa täyttää tämä tyhjiö.

Skrjabin pyrki ilmaisullisiin tavoitteisiinsa korottamalla Wagnerin kromaattisen soinnutuksen aivan uuteen potenssiin. Sinfonisen runon *Le Poème de l'extase (1905–1908)* harmoniat ovat täynnä jännitteitä, jotka purkautuvat lopullisesti vasta teoksen päättävässä C-duurisoinnussa. Skrjabin päästää valtavan orkesterikokoonpanon täyden voiman valloilleen vasta lopussa. Vastapainoksi teos sisältää myös herkkiä sooloja viululle ja trumpetille.

Kaikesta hurmuksesta huolimatta teos on tarkkaan jäsennelty. Taustalla hämmöittää sonaattimuoto, joskin yleisvaikutelma on rapsodinen muodostuen erilaisista rikkaista orkesteriväreistä ja tiheästä motiiviverkostosta. "Kun kuuntelet *Poëmea*", Skrjabin sanoi ystäväilleen **Ivan Lipajeville**, "katso suoraan aurinkoon!"

Teksti: Pekka Miettinen

LISÄTIETOA KONSERTTISARJASTA:

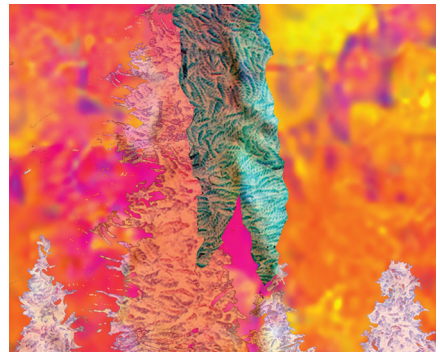
Konsertti on osa Musiikkitalossa järjestettävää Suomen kansallisoopperan orkesterin konserttisarjaa, joka on toteutettu **Hannele ja Henrik von Wendtin** taloudellisella tuella.

Kaudella 2024–2025 koetaan neljän konsertin sarja, jonka solisteina esiintyvät sopraanot **Karita Mattila** ja **Kristine Opolais**, tenori **Joseph Calleja**, bassobaritoni **Johan Reuter** ja basso **Mika Kares**.

Orkesteria johtavat ylikapellimestari **Hannu Linnun** lisäksi ensimmäistä kertaa Helsingissä vierailevat, loisteliasta kansainvälistä uraa tekevät nuoret **Roderick Cox** ja **Aivis GreTERS**.

Lue lisää:

oopperabaletti.fi/ohjelmisto/
[kansallisoopperan-orkesteri-musiikkitalossa/](#)

LUDWIG VAN BEETHOVEN:

Ah! Perfido! op. 65

Ah! perfido, spergiuoro,
barbaro traditor, tu parti?
e son questi gl'ultimi tuoi congedi?
ove s'intese tirannia più crudel?
Va, scelerato! va, pur fuggi da me,
l'ira de' Numi non fuggirai!
Se v'è giustizia in Ciel, se v'è pietà,
congiureranno a gara tutti a punirti!
Ombra seguace! presente, ovunque vai,
vedrò le mie vendette;
io già le godo immaginando;
i fulmini ti veggo già balenar d'intorno.
Ah no! ah no! fermate, vindici Dei!
risparmiate quel cor, ferite il mio!
s'ei non è più qual era son'io qual fui,
per lui vivea, voglio morir per lui!

Per pietà, non dirmi addio,
di te priva che farò?
tu lo sai, bell'idol mio!
io d'affanno morirò.

Ah crudel! tu vuoi ch'io mora!
tu non hai pietà di me?
perchè rendi a chi t'adora
così barbara mercè?
Dite voi, se in tanto affanno
non son degna di pietà?

Sinä uskon, valanrikkoja,
lähdössäkö olet, julma petturi?
Tässäkö ovat viimeiset jäähyväisesi?
Onko kukaan kohdannut moista julmuutta?
Mene sitten, roisto! Pakene vain luotani,
mutta jumalten vihaa et pääse pakoon.
Jos taivaasta löytyy oikeutta ja lempeyttä,
ne yhdistävät voimansa ja rankaisevat sinua.
Vainotkoon sinua varjo minne menetkin,
ja minä tulen saamaan kostoni.
Näen sen jo sieluni silmin ja riemuitsen,
näen miten salamat räiskyvät ympärilläsi.
Ei, ei, pysähtykää, koston jumalat!
Säästäkää tuo sydän, iskekää minua!
Vaikkei hän enää olekaan kuin ennen, minä olen yhä sama:
hänen vuokseen elin, hänen vuokseen voisin kuolla!

Armoa, älä jätä minua,
mitä teen ilman sinua?
Tiedät sen, rakkaani:
tulen kuolemaan kärsivänä.

Sinä julmuri! Haluatko että kuolen,
etkö tunne armoa minua kohtaan?
Miksi palkitset sinua rakastavan
näin kauhealla tavalla?
Katso miten kärsin,
enkö ansaitsisi armoa?

Suom. Auli Särkiö-Pitkänen

RICHARD WAGNER:

Liebestod oopperasta Tristan ja Isolde

Mild und leise
wie er lächelt,
wie das Auge
hold er öffnet ---
Seht ihr's, Freunde?
Seht ihr's nicht?
Immer lichter
wie er leuchtet,
stern-umstrahlet
hoch sich hebt?
Seht ihr's nicht?
Wie das Herz ihm
mutig schwillt,
voll und hehr
im Busen ihm quillt?
Wie den Lippen,
wonnig mild,
süßer Atemsant entweht ---
Freunde! Seht! Fühlt und seht ihr's nicht?
Hör ich nur diese Weise,
die so wundervoll und leise,
Wonne klagend,
alles sagend,
mild versöhnend
aus ihm tönend,
in mich dringet,
auf sich schwinget,
hold erhallend
um mich klinget?
Heller schallend,
mich umwallend ---
Sind es Wellen
sanfter Lüfte?
Sind es Wogen
wonniger Düfte?
Wie sie schwellen,
mich umrauschen,
soll ich atmen,
soll ich lauschen?
Soll ich schlürfen,
untertauchen?
Süß in Düften
mich verhauchen?
In dem wogenden Schwall,
in dem tönenden Schall,
in des Welt-Atems wehendem All ---
ertrinken,
versinken ---
unbewußt ---
höchste Lust!

Niin hellästi ja hiljaa
hän hymyilee,
niin lempeinä
avautuvat silmät --
Näettehän, ystävät?
Ettekö näe?
Hänhän hehkuu
koko ajan heleämin,
tähtikajastavana
kohottautuu ylös!
Ettekö näe?
Hänen sydämensä
paisuu voimaa täynnä,
sykkii rinnassa uljaana.
Hänen huuliltaan
huumaavana
henkii hellä henkäys --
Ystävät, katsokaa nyt! Ettekö vaistoa tätä!
Minäkö vain kuulen tämän laulun
joka ihmeenihanana,
autuaan-valittavana,
kaikenkertovana,
lempeän lohduttavana
soi hänestä hiljaa,
syöksyy minuun,
leiskuu korkealle,
kauniina kajahdellen
sointuu ympärilläni?
Yhä kirkkaampana kaikuen
se kietoo minut kokonaan --
Aaltoilevia
tuulosia?
Vai sulotuoksujen
laineita?
Ne tulvivat kohisten
ympäriälläni,
pitäisikö niitä hengittää
vai kuunnella?
Pitäisikö niitä juoda
vai sukeltaa niihin,
suloisesti sulautua
tuoksuvirtaan?
Tähän huumaavaan hyrskyntään,
tähän hempeään helinään,
maailmanhenkäyksen kaikkivoipaan
syleilyyn
haluan hukkoa,
vajota
tiedottomana --
Suurinta onnea!

RADION SINFONIAORKESTERI

©ANTON SUCKSDORFF

RADION SINFONIAORKESTERI & ESA-PEKKA SALONEN: HOVANŠTŠINA

ti 20.8.2024 18.00

ke 21.8.2024 18.00

Konsertin arvioitu kesto n. 3 tuntia 20 minuuttia, väliaika

Radion sinfoniaorkesteri
Tapiolan kamarikuoro
Dominante
Helsingin kamarikuoro

Esa-Pekka Salonen, kapellimestari
Gerard McBurney, ohjaus
Tuomas Norvio, äänisuunnittelu
Elias Brown, apulaiskapellimestari
Charlotte McBurney, apulaisohjaaja
Hannu Norjanen, kuoromestari

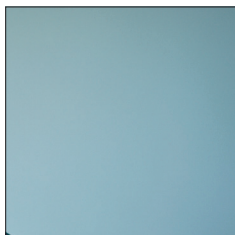
Tatu Erkkilä ja **Seppo Murto**, kuorojen valmennus
Elenora Pertz ja **Harri Karri**, harjoituspianistit

Solistit:

Mika Kares, basso – *Ivan Hovanski*
Tuomas Katajala, tenori – *Andrei Hovanski*
Giorgi Sturua, tenori – *Vasili Golitsyn*
Tomi Punkeri, baritoni – *Šaklovityi*
Nadezhda Karyazina, alto – *Marfa*
Wolfgang Ablinger-Sperrhacke, tenori – *kirjuri*
Olga Heikkilä, sopraano – *Susanna*
Ain Anger, basso – *Dosifei*
Natalia Tanasii, sopraano – *Emma*
Johan Krogius, tenori – *Kuzka*
Juhana Kotilainen, baritoni – *Nuori Strešnev*
Greggory Haueter, baritoni – *Varsonoffev*
Aarne Mansikka, tenori – *Kätyri*

©PATRIC SWIRC

©HENNI HYVÄRINEN

©MARKKU PIHLAJA

TEKSTITYS MOBIILISOVELLUKSESSA

Tarjoamme suomen-, ruotsin- ja englanninkielisen tekstityksen kaikkiin Hovanštšinan esityksiin. Tekstitys tapahtuu omassa älypuhelimessasi Subtitle Mobile -nimisellä sovelluksella. Alla on tarkempia ohjeita mobiilisovelluksen käyttöönotosta ja käytöstä.

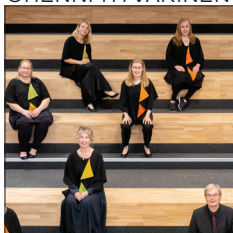
Ennen esitystä:

1. Lataa maksuton Subtitle Mobile -sovellus (Loitsut Oy) App Storesta tai Google Playstä omaan puhelimeesi ennen esitystä: <https://m.subtitles.cloud>
2. Muista ladata puhelimesi akku, sillä tekstitysohjelma kuluttaa akkua.

Toimi näin konsertissa:

1. Aseta puhelin äänettömälle tai Älä häiritse -tilaan.
2. Avaa Subtitle Mobile -sovellus
3. Seuraa sovelluksen ohjeita ja syötä 4-merkin koodi: **L4FX** tai lue oheinen QR-koodi
4. Valitse haluamasi tekstityskieli (suomi, ruotsi tai englanti) ja odota konsertin alkua.
5. Käännä puhelimesi vaaka-asentoon. Tekstitys alkaa konsertin alkaessa automaattisesti. Voit säätää näytön kirkkautta koskettamalla näyttöä ja siirtämällä yläreunassa olevaa säädintä.
6. Voit myös vaihtaa kieltä oikean yläreunan valikosta.
7. Voit poistua tekstitysnäkymästä painamalla vasemman yläreunan X-symbolia.
8. Sammuta sovellus konsertin loputtua.

©VEERA NIVALAINEN

©LEO SAMAMA

ESA-PEKKA SALONEN

©PATRIC SWIRC

***”Kaiken tämän väkivallan ja
kaaoksen keskellä on
huikaisevaa kauneutta.”***

Modest Musorgskin *Hovanštšina*-oopperasta koetaan Juhlaviikoilla **Esa-Pekka Salosen** kokoaman uuden konserttiversioin maailman- ensi-ilta. Salosen johtaman suurproduktion lavalle nousee liki parinsadan muusikon joukkio: **Radion sinfoniaorkesteri**, suurkuoro **Tapiolan kamarikuoron**, **Dominanten** ja **Helsingin kamarikuoron** laulajista sekä kymmeniä solisteja. **Dmitri Šostakovitšin** vuonna 1959 laatiman soitinnuksen ja **Igor Stravinskyn** sovittaman finaalin nivoo uudessa siltaavassa osassa yhteen brittiläinen säveltäjä **Gerard McBurney**, joka myös ohjaa tämän ainutlaatuisen tulkinnan teoksesta. Mukana uutta äänimaisemaa on luomassa myös elektronisen musiikin parissa laajasti työskennellyt äänitaiteilija **Tuomas Norvio**. Salosen ja RSO:n *Hovanštšina* jatkaa Tukholman Baltic Sea Festivalille 2024 sekä Salzburgin pääsiäisfestivaalille 2025.

”Hovanštšina on varsin ainutlaatuinen ooppera sikäli, että muutamaa nimeä ja yksityiskohtaa muuttamalla se voisi olla kertomus omasta ajastamme. Yksityisarmeidjan vallankaappausuunnitelmat luhistuvat ja haihtuvat kuin savuna ilmaan. Uskontoa yritetään välineellistää tukemaan poliittisia pyrkimyksiä. Häikäilemättömät operaattorit tuottavat valeutisia, kansa ei tiedä keneen uskoa, eikä lopulta oikein usko keneenkään. Kapinoitsijoita uhataan raskailla rangaistuksilla, mutta yhtäkkiä, selittämättä, kaikki armahdetaan. Kuulostaako tutulta?”

Kaiken tämän väkivallan ja kaaoksen keskellä on huikaisevaa kauneutta. Oopperan alussa nouseva aurinko kimaltelee Moskvajoen pinnalla, Musorgski säveltää yhden hienoimmista melodioistaan koskaan alkusoiton klarinettisooloon, vaikka Punainen tori on veren peitossa yön hirmutekojen jäljiltä.

Poliittisten vehkeilijöiden, uskonnollisten fanaatikkojen, rappeutuneiden aatelisten ja juoppojen sotilaiden keskeltä pääosaan nousee Marfa, mystinen ja kompleksinen hahmo: yhtäällä harras vanhauskoinen, toisaalla voimakkaan (bi)seksuaalinen kypsä nainen, jolla vaikuttaa olevan maagisia, noitamaisia kykyjä. Miehet himoitsevat ja samalla pelkäävät häntä. Marfa taas ei pelkää ketään eikä mitään, ei edes kuolemaa. Musorgski on luonut yhden oopperakirjallisuuden kiehtovimmista ja voimakkaimmista naiskuvista Marfan hahmossa.”

– Esa-Pekka Salonen

GERARD MCBURNEY

**"Jos kuuntelet muutaman
"kappaleen" ja melodian
Hovanštšinasta, olet jo Ukrainan
maahanhyökkäyksen, Gazan,
Sudanin ja monien muiden
konfliktien maailmassa."**

"Hovanštšina on ooppera vallasta, väkivallasta ja vallan väkivaltaisesta väärinkäytöstä. Se perustuu todelliseen tarinaan 1600-luvulta, jota säveltäjä muokkasi uudelleen 1800-luvulla, mutta se kertoo siitä, missä olemme nyt. Jos kuuntelet muutaman "kappaleen" ja melodian Hovanštšinasta, olet jo Ukrainan maahanhyökkäyksen, Gazan, Sudanin ja monien muiden konfliktien maailmassa. Puhumattakaan joistakin maailman tämän hetken väkivaltaisimmista poliittisista hallinnoista. Se on hyvin synkkä teos, joka maalaa kauhukuvan ihmisen kohtalosta ja inhimillisestä yhteiskunnasta, mutta musiikki on yliveraisen kaunista. Teoksen loppu, vaikka se onkin traaginen, on myös täynnä valoa ja omituisen ihmeellistä tunnetta siitä, että siirrymme ajan ja todellisuuden toiseen ulottuvuuteen."

– Gerard McBurney

**"Äänisuunnittelu vie
kuulijaa teoksen
konkreettisista paikoista
ja ajoista toisiin."**

"Elektronisen äänisuunnittelun lähtökohtana oli Esa-Pekka Salosen ja teoksen ohjaaja Gerard McBurneyn toive tuoda oopperaan ja sen musiikkiin lisätaso äänellisillä kuljetuksilla. Äänisuunnittelu vie kuulijaa teoksen konkreettisista paikoista ja ajoista toisiin. Erityisesti elektronisen äänen avulla haluttiin korostaa McBurneyn säveltämää musiikillista fragmentaarisuutta ennen Stravinskyn finaalia.

Elektronisen ja tilallisen äänisuunnittelun avulla voidaan luoda variaatioita, liikettä ja kontrasteja akustiseen musiikkiin ja sen kokemukseen. Akustisen orkesterimusiikin ja elektronisen äänen yhdistävä tekijä on äänenväri. Äänisuunnittelulla lisätään orkesterimusiikin rinnalle hetkittäin toisenlaista äänenväriä, joka tukee teoksen kokonaisuutta ja Hovanštšinin tapauksessa myös fragmentaarisuutta. Samalla muodostetaan siltajoja korostamaan erillisten fragmenttien välistä hiljaisuutta ja taukoja sekä ylläpitämään osioiden välistä jännitettä. Elektronisen äänen avulla saadaan aikaan kokonaisuutta tukevia lisämerkityksiä.

Oopperassa kuultava elektroninen äänisuunnittelu on ainutlaatuinen, Helsingin juhlaviikoille erikseen suunniteltu kokonaisuus."

– Tuomas Norvio

TUOMAS NORVIO

©HENNI HYVÄRINEN

SOLISTIT

◀ MIKA KARES
basso
Ivan Hovanski

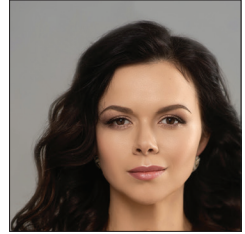
©HEIKKI TUULI

©SAARA SALM

▲
TUOMAS
KATAJALA
tenori
Andrei Hovanski

©ALEXANDRA H'ART

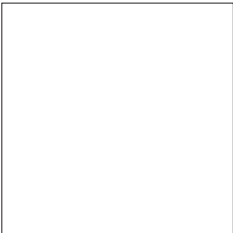

TOMI
PUNKERI ▶
baritoni
Šaklovityi

©GERALD GEERINK

©NATALIA MUZHETSKAYA

GIORGI ▶
STURUA
tenori
Vasili Galitsyn

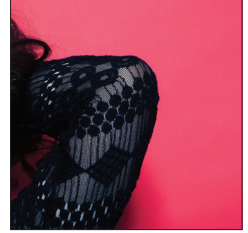
▲
NADEZHDA
KARYAZINA
altto
Marfa

SOLISTIT

©LIOBA SCHÖNECK

OLGA
HEIKKILÄ ►
sopraano
Susanna

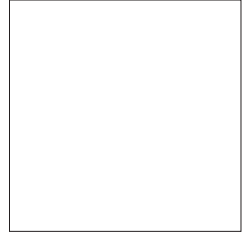
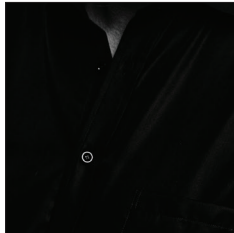

©TOM MCKENZIE

▲
WOLFGANG
ABLINGER-
SPERRHACKE
tenori
kirjuri

◀ AIN
ANGER
basso
Dosifei

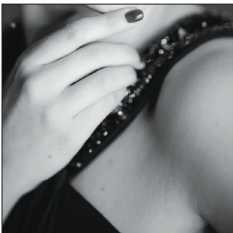
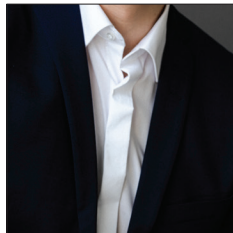

©KAUPO KIKKAS

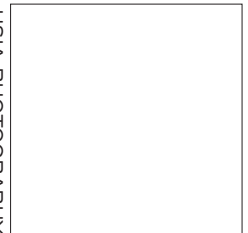
◀ NATALIA
TANASII
sopraano
Emma

◀ JOHAN
KROGIUS
tenori
Kuzka

©ILUSJA PHOTOGRAPHY

Hovanštšina (1886)

Hovanštšina on saanut nimensä kahdesta ruhtinas Hovanskista, Ivanista ja Andreista, joiden johtamat streletsit nousivat nuorta tsaari Pietari Suurta vastaan vuonna 1689. Teos käsittelee Pietarin valtaantulon aiheuttamaa kuohuntaa ilman, että häntä tai muita kuninkaallisia esiintyy henkilögalleriassa. Sävellysajankohdan, 1870-luvun sensuuri kielsi tsariperheen kuvaamisen lavalla. Ilman tätä kieltoa *Hovanštšina* olisi saanut hyvin erilaisen muodon ja todennäköisesti eri nimen.

Näkyvin esimerkki otetuista vapauksista on vanhauskoisen lahkon jäsen Marfa. Hän on ruhtinas Andrei Hovanskin rakastajatar ja ennustaja, jolla oli vaikutusvaltaa myös Pietarin kanssahallitsijan, tsaari livana V:n päätukijaan, ruhtinas Golitsyyniin. Marfa on täysin fiktiivinen hahmo ja myös ainoa, jolla on siteitä kaikkiin kolmeen oppositioryhmään eli Hovanskeihin, vanhauskoisiin ja Pietarin velipuolen livanan sukuun. Draaman kannalta Marfan rooli on ratkaisevan tärkeä.

Vuoden 1886 postuumia kantaesitystä varten **Nikolai Rimski-Korsakov** poisti Musorgskin alkuperäisversiosta yli 800 tahtia eli yhden kokonaisen näytöksen verran. Hän orkestroi pianopartituurin ja muokkasi sen viisinäytöksiseen muotoon. Tätä versiota käytettiin myös **Maurice Ravelin** ja **Igor Stravinskyn** soitintamassa vuoden 1913 laitoksessa. RSO käyttää useimpien modernien esitysten tavoin **Dmitri Šostakovitšin** vuoden 1959 orkestraatiota, joka ilman poistoja ja leikkauksia edustanee paremmin Musorgskin alkuperäisiä dramaattisia tarkoituksia. Finaalin sovitus on Igor Stravinskyn käsialaa.

Teksti: Pekka Miettinen

SYNOPSIS:

Hovanštšinan tarina kertoo siitä, miten 1600-luvun lopulla Venäjällä vallinnut poliittinen kaaos mahdollisti nuoren tsaari Pietarin valtaannousun yhdeksi historian suurimmista itsevaltiaista.

Johdanto

Vuonna 1682 nuoren tsaarin **Fjodorin** ennenaikaisen kuoleman myötä Venäjä ajautuu epävarmuuteen. Kruunu on siirtynyt Fjodorin kahdelle nuoremmalle veljelle: 16-vuotiaalle **Ivanille** ja hänen velipuolelleen **Pietarille**, joka on vasta 10-vuotias. Todellinen valta on kuitenkin heidän sisarensa, suurruhtinatar **Sofian** ja hänen neuvonantajansa ruhtinas **Golitsynin** käsissä. Mutta Sofiala uhkaa kaksi kilpailevaa ryhmittymää: julma ruhtinas **Ivan Hovanski** ja hänen yksityinen miilisinsä, *streletsit* ("*muskettisoturit*"), sekä skismaattiset vanhoillisuskovaiset, joita johtaa fanaattinen **Dosifei**, joka aikoo muuttaa Venäjän teokratiaksi.

OSA 1

Ensimmäinen näytös. Punainen tori, Moskova, aamulla Hovanovskin streletsien raa'an kapinan jälkeen. Kun väkijoukot vaeltavat kaduilla, **Šaklovityi**, suurruhtinatar Sofian vakooja, sanelee salaisen kirjeen, jossa hän tuomitsee Ivan Hovanskin ja tämän maanpetoksellisen juonen valtaistuimen kaappaamiseksi hänen pojalleen Andreille. Hovanski saapuu paikalle suuren kannattajajoukon kanssa johtaakseen heidät marssille Kremlin ympäri (jossa kaksi nuorta tsaaria piileskelee). Kun väkijoukko katoaa, Andrei juoksee sisään ja jahtaa kauhistunutta Emmaa, nuorta saksa-laistyttyä. Hänet keskeyttää **Marfa**, nuori vanhauskovainen ja mystikko, jonka hän oli aiemmin vietellyt ja pettänyt. Kun nämä kolme kohtaavat toisensa, Hovanski ja hänen väkijoukkonsa palaavat aukiolle, ja heitä seuraa **Dosifei** ja hänen seuraajansa. Dosifei purkaa väkivaltaisen yhteenoton.

Toinen näytös. Yksin palatsissaan ruhtinas Golitsyn, joka pelkää hallitsijuutensa päättyvän yhdessä suurruhtinatar Sofian kanssa, on kutsunut Marfan kertomaan ennustuksensa. Marfan synkistä ennustuksista raivostuneena hän käskee hukuttaa Marfan. Hovanski saapuu paikalle ja sitten Dosifei, ja yhdessä Golitsynin kanssa nämä kolme miestä juonivat Venäjän valtauksen. Šaklovityi keskeyttää heidän tapaamisensa kertoakseen heille, että heidän salaliittonsa – Hovanštšina – on paljastunut.

3. näytös 1. osa. Yksinäisellä sivukadulla Marfa suree vanhaa rakkauttaan **Andreihin**. Kun toinen vanhauskovainen, **Susanna**, katkerasti kiroaa häntä halun synnistä, Dosifei tarjoaa lohtua.

OSA 2

3. näytös osa 2. Moskova, muutama vuosi myöhemmin. Voimakkaassa yksinpuhelussaan Šaklovityi pohtii Venäjän synkkää kohtaloa. Streletsit heräävät ja alkavat juoda ja tanssia. Orgian huipentuu saapuu uutinen: nyt 17-vuotias tsaari Pietari on yllättäen kaapannut ehdottoman vallan ja etenee kaupunkiin ulkomaisten palkkasotilaiden kanssa. Streletsyen johtaja, ruhtinas Hovanski kieltäytyy auttamasta heitä ja kertoo, että heidän kapinansa on päättynyt.

Neljäs näytös. Hovanski piiloutuu tuhon edessä palatsiinsa syömään ja juomaan, kun hänen palvelijansa viihdyttävät häntä. Šaklovityi ilmestyy kutsumaan hänet suurruhtinatar Sofian luo, mutta kun Hovanski poistuu talostaan, hänet murhataan. Ulkona Punaisella torilla Golitsyn viedään kaukaiseen maanpakoon, kun taas Dosifei ja Marfa hyväksyvät, että myös heidän suunnitelmilleen on tullut loppu. Tsaari Pietarin joukot saapuvat trumpettien ja rumpujen soudessa paikalle streletsien kanssa, jotka ovat nyt kahleissa ja tuomitut kuolemaan. Odottamatta tsaari Pietari lähettää armahduksen.

Viides näytös. Vanhauskovaiset ovat suojautuneet syvälle metsään. Andrei vaeltaa puiden välistä yksin Marfan loitsujen houkuttelemana. Marfa kertoo hänelle: pakoa ei ole. Hänen kohtalonsa on nyt Marfan käsissä. Kun tsaari Pietarin joukkojen torvet lähestyvät, hänen on kuoltava Marfan, Dosifein ja kaikkien hänen seuraajiensa kanssa mystisessä kollektiivisen itsemurhan näytöksessä. Kun Marfa syyttää tuleen valtavan kasan halkoja puukirkon ympärillä, johon he kaikki ovat suojautuneet, he rukoilevat yhdessä pelastusta toisessa maailmassa.

HELSINGIN KAUPUNGINORKESTERI

©SAKARI RÖYSKÖ

HELSINGIN KAUPUNGINORKESTERIN TOIVEKONSERTTI:

MUSIIKKI & MIELI

JUKKA-PEKKA SARASTE & VICTOR WOOTEN, BASSO

pe 23.8.2024 19.00

Konsertin arvioitu kesto n. 1 h 45 minuuttia

Helsingin kaupunginorkesteri
Jukka-Pekka Saraste, kapellimestari
Victor Wooten, basso

Ohjelma:

Benjamin Britten: *The Young Person's Guide to the Orchestra* op. 34

Jean Sibelius: *Aallottaret* op. 73

Victor Wooten: *La Lección Tres*

Jean Sibelius: *Finlandia* op. 26

**Helsingin kaupunginorkesterin
toivekonserttin** kappaleita ovat toivoneet
ja keskusteluun osallistuvat
tasavallan presidentti **Alexander Stubb**,
professori **Suvi Saarikallio** ja
neurotieteilijä **Daniel J. Levitin**.

Daniel J. Levitinin suomeksikin julkaistut tiedettä popularisoivat kirjat ovat olleet kansainvälisiä myyntimenestyksiä, ja hän on tutkinut erityisesti musiikin ja aivojen vuorovaikutusta. **Suvi Saarikallio** on musiikkikasvattaja ja psykologian dosentti, joka on tutkinut musiikkia erityisesti tunnesäätelyn, psyykkisen hyvinvoinnin ja nuoruusiän kehityksen näkökulmista.

Vieraat kokoontuvat Musiikkitaloon keskustelemaan musiikista, mielestä ja valitsemistaan teoksista, jotka **Helsingin kaupunginorkesteri** esittää **Jukka-Pekka Sarasteen** johdolla. Konsertin bassosolistina kuullaan **Victor Wootenia**, jota pidetään yhtenä maailman parhaista aktiivisista basisteista. Viidesti Grammy-palkittu Wooten tunnetaan niin fuusiojazzin ja funkin maailmoista kuin myös klassisen musiikin teoksistaan ja pedagogisesta työstään.

KONSERTTIA ENNEN klo 18 Musiikkitalon päälämpiössä aiheesta *Musiikki & mieli* sekä illan teoksista keskustelevat Victor Wooten, Daniel J. Levitin ja Suvi Saarikallio. Keskustelua juontaa Juhlaviikkojen taiteellinen johtaja **Marko Ahtisaari**.

KONSERTIN JÄLKEEN klo 21 Musiikkitalon päälämpiön klubissa Victor Wooten ja Daniel J. Levitin soittavat yhdessä ja jatkavat kappaleiden lomassa keskustelua illan Musiikki & mieli -teemasta.

©ROSE EICHENBAUM

Musiikki on vain kokoelma eri taajuisia ääniä. Miksi se sitten vaikuttaa meihin niin syvällisesti ja saa meidät liikuttamaan ilon kynnelistä surun kynneliin (ja joskus ehkä myös tylsyyden kynneliin)? Kaltaiseni neurotieteilijät ovat yrittäneet ymmärtää, miksi musiikki voi liikuttaa meitä emotionaalisesti, älyllisesti ja jopa henkisesti. Tutkimukset ovat osoittaneet, että aivot pitävät musiikista, joka on tuttua, mutta ei liian tuttua. Nautittavasta musiikista onkin löydettävä juuri oikea tasapaino ennakoitavuuden (jotta tuntee ymmärtävänsä, mitä tapahtuu) ja yllätyksellisuuden (jotta ei kyllästy) välillä.

"Aivot pitävät musiikista, joka on tuttua, mutta ei liian tuttua".

Yksi uusista suosikkikappaleistani, jossa tämä tasapaino toteutuu, on Victor Wootenin *La Lección Tres*, konsertto orkesterille ja bassoille. Säveltäjä ammentaa klassisista vaikutteista Haydnista Copelandiin ja Gershwiniin sekä jazzista poppiin ja funkiin luoden mestarillisesti uudenlaisen katseen tähän vakiintuneeseen taidemuotoon. Mukana on iloa, sattumanvaraisuutta, eleganssia ja syvää musikaalisuutta.

- Daniel J. Levitin

BENJAMIN BRITTEN (1913–1976):

The Young Person's Guide to the Orchestra op. 34 (1946)

The Young Person's Guide to the Orchestra on **Benjamin Brittenin** tilaussävellys lyhytelokuvaan *Instruments of the Orchestra*. Teoksen ensimmäinen konserttiesitys oli 15.10.1946 Liverpoolissa.

Teoksen pohjana Britten käytti barokkisäveltäjä **Henry Purcellin** näytelmämusiikkia tragediaasta *Abdelazer*. Juhlavan *Rondeau*n esittää ensin koko orkesteri, sitten orkesterin eri sektiot järjestyksessä puupuhaltimet, vaskipuhaltimet, jouset ja lyömäsoittimet.

Teoksen seuraavassa osiossa Britten tarjoaa teeman muunnelmia kunkin perheen yksittäisille soittimille: ensin puupuhaltimille, sitten jousille, harpulle, vaskille ja lyömäsoittimille. Erityishuomiota saavat patarummut ja ksylofoni, koska niillä on mahdollista soittaa määrättyllä sävelkorkeudella.

Teoksen viimeisessä osassa, fuugassa, Britten yhdistää kaikki orkesterin sektiot. Tanssillinen fuugateema on johdettu alkuperäisestä *Rondeau*sta. Huiluista ja pikkolosta alkaen jokainen soitin esittää vuorollaan uuden melodian, jolloin syntyy päällekkäisiä musiikin kerrostumia.

Samalla tarjoutuu tilaisuus esitellä aikaisempien vuosisatojen sävellystekniikoita. Loppuhuipennuksessa alkuperäinen Purcellin teema tulee uudelleen esiin koko juhluvuuressaan fuugateeman säestyksellä.

JEAN SIBELIUS (1865–1957):

Aallottaret op. 73 (1914)

Alkuvuodesta 1914 **Sibelius** oleskeli Berliinissä tarkoituksenaan työstää Yhdysvalloista saapunutta sävellystilausta. Tunnettu mesenaatti **Carl Stoeckel** oli valtuuttanut säveltäjä **Horatio Parkerin** tilaamaan Sibeliukselta orkesteriteoksen vuoden 1914 Norfolkkin musiikkijuhlia varten.

Sävellystyö sujui tahmeasti Berliinissä. Kaupungin vilkasta konserttielämää aktiivisesti seurannutta Sibeliusa kiinnostivat uusista säveltäjänimistä eniten **Schönberg** ja **Debussy**.

Palattuaan kotiin maaliskuussa 1914 Sibelius tarttui tilaustyöhönsä, ja loppukuusta uutuusteos, sinfoninen runo, oli valmis. Sen syntyvaiheet ovat paljolti hämärän peitossa. Huhtikuun alussa valtameren taakse lähti postipaketissa sinfoninen runo *Rondo der Wellen, Des-duuri*. Myöhemmin teos sai nimen *Okeanidit*. Säveltäjän johtamassa kantaesityksessä USA:n Norfolkkissa 4.6.1914 ohjelmalehtisessä esiintyi jo otsikko *Aallottaret*, siis yhdellä l-kirjaimella.

Juuri ennen Amerikkaan lähtöään Sibelius päätti kaikessa kiireessä muokata teoksesta uuden version ja transponoida sen D-duuriin. Hoppu oli sitä luokkaa, että puhtaaksikirjoittaja asui Ainolassa ja hänelle tuotiin partituurisivuja yksi kerrallaan niiden valmistuessa.

Aallottaria pidetään Sibeliuksen kannanottona impressionismiin siinä missä neljäs sinfonia edusti sibeliaanista ekspressionismia. Aallottarien väljästi rondomuotoa muistuttava rakenne on rajakohdiltaan elastinen, eikä teoksessa ole yhtään selkeää, kiinteästi rajattua teemaa. Impressionismia sivuaa myös runsas sointimaalailu; sointiväri on silti alisteinen temaattiselle työskentelylle. Teosta leimaavat lisäksi tummat, romanttiset käänteet ja Sibeliukselle tyyppiset urkupisteet.

Sibelius omaksuu Aallottarissa impressionistisesta tyylistä sen, mikä on luontevasti liitettävissä hänen omaan ilmaisuunsa. Musiikin rakentaminen pienistä, fragmentaarisista aineksista on yhteistä "ekspressionistiselle" neljännelle sinfonialle ja "impressionistiselle" Aallottarille. Samalla lähestymistavalla Sibelius tulee näissä teoksissa aivan vastakkaiseen lopputulokseen, eikä hänellä tämän jälkeen ollut enää tarvetta ottaa kantaa tyylillisiin uutuuksiin musiikissaan. Vuoroaan odottivat viides sinfonia ja riippumaton, täysin suvereeni myöhäistyyli.

VICTOR WOOTEN

©STEVE PARKE

**"Miksi tämä sävelruno miellyttää?
Se on pelkästään
'ylhäältä annetuista'
teemoista rakennettu.
Silkkää inspiratiota."**

VICTOR WOOTEN (1964–):
La Lección Tres (2021)

"Jos kasvat perheessä, jossa puhutaan viittä kieltä, opit viittä kieltä", yhdysvaltalainen **Victor Wooten** kertoo vertauskuvan lapsuudestaan. Hänen vanhempansa olivat musiikillisesti kaikkiruokaisia, ja Wooten soitti kuulonvaraisesti kaikkea mahdollista. Varsinaiset musiikkiopinnot Wooten aloitti sellon varressa kuudennella luokalla ja tutustui siinä yhteydessä klassiseen musiikkiin ja orkesterisoittoon.

Wootenin ensimmäinen kokemus sinfoniaorkesterille kirjoittamisesta oli *The Bass Whisperer* -konsertto vuonna 2014. Alkuperäinen idea oli tuoda sinfoninen ja jazz-funk -yleisö yhteen käyttämällä molempia tyyliä yhdistelevää musiikillista kieltä.

La Lección Tres (2021) liittyy Wootenin aikaisempaan soolobassokappaleeseen *The Lesson*. Hän laajensi sitä ensin sovitukseksi big bandille ja sen jälkeen vielä sinfoniaorkesterille.

Teos alkaa hitaalla ja etsiskelevällä johdannolla. Avausosaa hallitsee oboemelodia, jota soolobasso jatkaa ja laajentaa. "Sirkusmainen" jakso tuo musiikkiin uudenlaista energiaa.

Toisen osan nopean valssitaitteen jälkeen orkesterin lyömäsoittimet houkuttelevat solistin mukaan perkussiiviseen menoon ennen basson paluuta säästävään rooliin. Duurigrooven jälkeen osa päättyy hiljaisesti.

Energinen finaali seuraa itsepintaisen marssirytmikan muodossa. Osan keskiosa on tunnelmallinen ja värikylläinen. Pikkurummulla tehostettu marssirytmipäättää konsertin itsevarman energisesti.

JEAN SIBELIUS (1865–1967):
Finlandia op. 26 (1899)

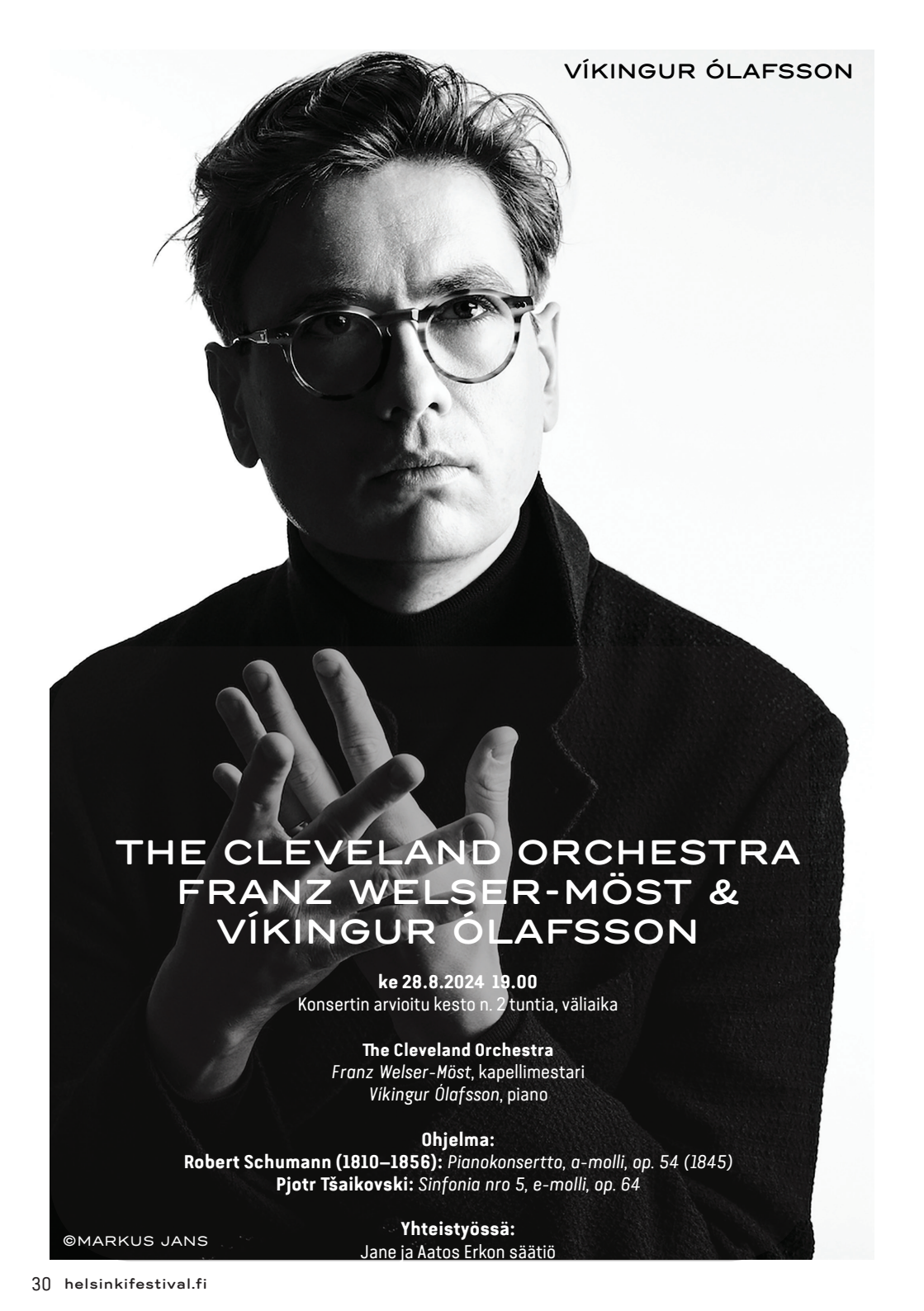
Sibelius osallistui ns. ensimmäistä sortokautta seuranneisiin protesteihin säveltämällä 1899 isänmaallisuutta uhkuvat *Ateenalaisten laulun* ja *Jäänlähden Oulunjoesta*. Samaa linjaa jatkoi Kuvaelmamusiikki Sanomalehdistön päivien pääjuhlaan. Teos esitettiin ensi kertaa 4.11.1899 säveltäjän johdolla Ruotsalaisessa teatterissa.

Kuvaelmamusiikin päätösosa oli nimeltään *Suomi herää*. Alun uhmakkaat vaskiakordit kouraisivat syvältä yleisön joukossa ollutta nuorta **Heikki Klemettiä**. *"Paljon katosi illan juhlahumuun eikä yleisökään äkistellen tuntunut joutawan sywempää taidetta täysin tajuamaan"*, kuvaili Klemetti arvostelussaan.

Kapellimestari **Robert Kajanus** johti teoksesta neljä osaa tuoreeltaan joulukuussa 1899. Päätösnumerona oli jälleen *Suomi herää*. Lopullista otsikkoa ei teokselle tahtonut löytyä. Se oli ollut konserteissa mm. *Suomi, Suomen herääminen, Finale, La Patrie* tai *Vaterland*. Nimeksi vakiintui *Finlandia* **Axel Carpelan** ehdotuksesta vuonna 1901.

Sibelius ihmetteli teoksen suosiota. *"Miksi tämä sävelruno miellyttää? Se on pelkästään 'ylhäältä annetuista' teemoista rakennettu. Silkkää inspiratiota"*, säveltäjä kirjoitti päiväkirjaansa 1911. Finlandiasta tuli kansainvälinen menestys, ja sitä versioitiin mitä erilaisimmille kokoonpanoille. Teoksen "jazzaamisen" Sibelius sentään loukkaantuneena torjui.

Tekstit: Pekka Miettinen

VÍKINGUR ÓLAFSSON

THE CLEVELAND ORCHESTRA
FRANZ WELSER-MÖST &
VÍKINGUR ÓLAFSSON

ke 28.8.2024 19.00

Konsertin arvioitu kesto n. 2 tuntia, väliaika

The Cleveland Orchestra

Franz Welser-Möst, kapellimestari

Víkingur Ólafsson, piano

Ohjelma:

Robert Schumann (1810–1856): *Pianokonsertto, a-molli, op. 54 (1845)*

Pjotr Tšaikovski: *Sinfonia nro 5, e-molli, op. 64*

Yhteistyössä:

Jane ja Aatos Erkon säätiö

©MARKUS JANS

ROBERT SCHUMANN:***Pianokonsertto, a-molli, op. 54****Allegro affettuoso**Intermezzo**Allegro vivace*

Robert Schumann ei juurikaan arvostanut virtuosipianistien laumoja, jotka esittelivät sorminäppäryyttään ja häikäisivät yleisöä kaikkialla Euroopassa uusilla soittimillaan, jotka olivat paljon suurempia kuin **Mozartin** ajan kosketinsoittimet. Jopa **Beethoven** aavisti uusien yläoktaavisoittimien potentiaalin, sillä niitä saattoi kuulla suurten salien takaosissa ja niiden ääni kilpaili tasavertaisesti modernin orkesterin kanssa. Schumannin varhainen pianomusiikki tunsi tämän briljeeravan tyylin houkutuksen, mutta pian hän puolusti ilmaisua ja tunnetta virtuoosisuuden ja loistokkuuden rinnalla.

Vastauksena erääseen konserttoon, joka ärsytti häntä erityisesti vuonna 1839, Schumann kirjoitti: *"Meidän on odotettava neroa, joka näyttää meille uudella tavalla, miten orkesteri ja piano voidaan yhdistää, ja miten solistin, joka dominoi koskettimien äärellä, on mahdollista avata instrumenttinsa ja taiteensa rikkaus, kun taas orkesteri, joka ei ole enää pelkkä katsoja, voi nivoa moninaiset ulottuvuutensa teokseen."*

Schumann oli tarkka ennustaja kun hän julkaisi nuorten **Chopinin** ja **Brahmsin** neroutta, mutta tällä kertaa ennustus osui häneen itseensä. Vuonna 1839 hän oli alkanut hahmotella teosta vaimolleen **Claralle**, joka myös oli pianisti ja säveltäjä, ja se valmistui vuonna 1841 nimellä *Fantasie*. Teoksen esittämiseen ei kuitenkaan ollut tilaisuutta, ja kolme kustantajaa kieltäytyi julkaisemasta sitä.

Neljä vuotta myöhemmin hän laajensi rondo-osaan yhdistyvän andantino-osan kolmiosisaiseksi konsertoksi. Tässä muodossaan Clara Schumann kantaesitti teoksen Dresdenissä joulukuussa 1845, ja siitä tuli menestys kaikkialla – yksi rakastetuimmista romanttisista pianokonsertoista.

Ensimmäinen osa paljastaa teoksen perusluonteen fantasiana monin tavoin: pääteema, joka kuullaan ensin puhaltimissa ja pianon välittömässä vastauksessa, toistuu monissa eri muodoissa. Malliesimerkki siitä, miten solisti ja orkesteri yhdistyvät, on keskimmäisen osan *Intermezzo*, jossa teema jakautuu pianon ja orkesterin kesken, ja ne jatkavat keskustelua, kunnes on uuden teeman aika. Nyt teeman esittävät sellot solistin tyylikkään välihuomautuksen. Lopussa, kun osa hiipuu olemattomiin, oboet ja klarinetit palaavat ensimmäisen osan pääteemaan, mikä muistuttaa Beethovenin *"Keisarikonserton"* (nro 5) vastaavaa hetkeä, ennen kuin finaali räjähtää käyntiin uudella energialla.

Viimeisen osan teema on versio konserton alkuteemasta, ja pian solisti ryhtyy kuljettamaan nuottien virtaa tavalla, joka lähentelee virtuoosin tyylikeinoja. Mutta melodian tunto on aina läsnä, ja kontrastiteema vaatii solistilta toisenlaista, rytmisen sijoiltaanmenon hallintaa. Schumannin intohimo kiusoitteleviin, risteäviin rytmeihin haastaa sekä solistia että orkesteria, mutta lopussa molemmat nousevat yhteiseen uuteen energiaan.

Teksti: Hugh Macdonald

**"Ehkä se ei sittenkään
ole niin huono".**

**PJOTR TŠAIKOVSKI (1840–1893):
Sinfonia nro 5 e-molli op.64 (1888)**

*Andante – Allegro con anima – Molto più tranquillo
Andante cantabile, con alcuna licenza
Valse. Allegro moderato
Finale: Andante maestoso – Allegro vivace – Meno mosso*

Pjotr Tšaikovski sävelsi viidennen sinfoniansa kesällä 1885. Kolmessa viimeisessä sinfoniassaan (nrot 4–6) hän löysi ratkaisun, joka mahdollisti tärkeiden henkilökohtaisten ja emotionaalisten sisältöjen ilmaisemisen; pitkän kamppailun jälkeen Tšaikovski onnistui yhteensovittamaan ne tyydyttävällä tavalla perinteiseen sinfoniamuotoon. Kantaesitys säveltäjän johdolla tapahtui Pietarissa 17. marraskuuta 1888.

Kirjeenvaihto varakkaan lesken, **Nadezhda von Meckin** kanssa merkitsi Tšaikovskille taloudellisesta ja henkistä tukea. Ehtona oli, että he eivät koskaan tapaisi. Noin 1100 kirjettä 14 vuoden aikana tarjoavat ainutlaatuisen näkökulman tähän taiteellisesti ja emotionaalisesti hyvin haavoittuvaan säveltäjään.

Kirjeenvaihdosta voi päätellä yliherkän ja epävarman säveltäjän itseluottamuksen aina sävellystyön keskeisessä kohonneen. Kommenttia "*Tästä tulee paras sävellykseni tähän mennessä*" seurasi vastaava miehialan notkahdus, jonka aikana Tšaikovski epäili sävellyssuonensa kuivuneen tai että hänet oli "pelattu ulos". Viidennen sinfonian kohdalla hän myönsi vasta teoksen saavutettua myrskyisää suosiota maailmalla, että "*ehkä se ei sittenkään ole niin huono*". Niin oudolta kuin se nykykuuntelijasta tuntuukin, myös monet varhaiset kriitikot teilasivat teoksen. Sinfonian asema kantaohjelmistossa vakiintui vasta vähitellen.

Tšaikovski myönsi neljännen ja kuudennen sinfoniansa sisältävän ohjelmallisia elementtejä, mutta väitti, että viides sinfonia ei olisi ollut ohjelmallinen. Sinfonian eteneminen – sen kokonaismuoto ja keskeisen mottoteeman toistuminen dramaattisine muodonmuutoksineen – näyttää kuitenkin viittaavan musiikin ulkopuoliseen aihepiiriin. Teoksen luonnoksista löytyy säveltäjän reunamerkitöjä, jotka viittaavat siihen, että sinfonia kuvaa kamppailua kohtaloa vastaan. Lopputulema tässä taistossa kuulostaa huomattavasti voittoisammalta kuin traagiikan leimaamissa neljännessä ja kuudennessa sinfoniassa.

Mottoteema, jota myös kohtalonteemaksi on nimitetty, esiintyy surumarssin hahmossa ensimmäisessä osassa. Kyseinen melodia näyttyy sitemmin kaikkia sinfonian neljää osaa yhdistävänä aiheena. Hidastempoisessa toisessa osassa käyrätorvi- ja oboesoolot keskeytyvät mottoaiheen rajuihin purkauksiin. Kolmas osa, kehysmuotoinen valssi, päättyy mottoteeman toistoon ja yllättävään fortissimo -kandenssiin. Finaali alkaa hidastempoisella johdannolla, jossa motto muuntuu duuriin. Pitkällisen kamppailun ja dramaattisen kenraalipaussin jälkeen teema palaa viimeisen kerran – nyt juhlallisena voitonmarssina.

Teksti: Pekka Miettinen

THE CLEVELAND ORCHESTRA & FRANZ WELSER-MÖST

to 29.8.2024 19.00

Konsertin arvioitu kesto n. 2 tuntia, väliaika

The Cleveland Orchestra
Franz Welser-Möst, kapellimestari

Ohjelma:

Sergei Prokofjev: *Sinfonia nro 2, d-molli, op. 40*

Hector Berlioz: *Fantastinen sinfonia, op. 14*

Yhteistyössä:

Jane ja Aatos Erkon säätiö

***"Prokofjev oli valmis olemaan
paitsi edistyskellinen
myös räikeän meluisa."***

**SERGEI PROKOFJEV (1891–1953):
*Sinfonia nro 2, d-molli, op. 40 (1925)***

Allegro ben articolato

Tema con variazioni

Sergei Prokofjevin toinen sinfonia on oivallinen esimerkki "konemusiikin" tyylilajista, joka saavutti suurta suosiota 1920-luvulla. Tämä musiikillinen suuntaus kehittyi ensimmäisen maailmansodan jälkeen aikakautena, jolloin teollistuminen ja teknologinen edistys muuttivat maailmaa nopeasti. Lentokoneet, polttomoottoriautot ja tehtaat eivät ainoastaan muovanneet modernia yhteiskuntaa, vaan tarjosivat myös tuoreita inspiraation lähteitä modernistisille säveltäjille. Prokofjevin sinfoniaa pidetään yhtenä aikansa kunnianhimoisimmista teoksista, joka heijastaa tyylin periaatteita ja pyrkimyksiä.

"Konemusiikki" erosi radikaalisti aikaisemmista musiikkisuuntauksista, kuten 1800-luvun romantiikasta ja vuosisadan vaihteen impressionismista. Se korosti tarkoituksellista äänekästä ja rytmikästä lähestymistapaa, joka oli suunniteltu hätkähdyttämään kuulijaa ja haastamaan perinteiset musiikkikäsitukset. Italiassa säveltäjät tutkivat muita kuin musiikillisia ääniä, kuten sumutorvia, sireenejä ja pilliä. Neuvostoliittolaisia säveltäjiä rohkaistiin yleistämään vesivoimapatojen ja suurten koneiden uljasta työtä orkesterimusiikin muodossa. Ranskassa, jossa Prokofjev asui 1920-luvulla, oli suosittua imitoida kelloja, vasaroita ja muita mekaanisten työkalujen ääniä perinteisillä orkesterisoittimilla.

Prokofjev itse kuvasi sinfoniaansa teokseksi, joka on "tehty raudasta ja teräksestä". Sinfonian ensimmäinen osa on energinen ja intensiivinen, täynnä raskaita tekstuuria ja jatkuvia, lähes armottomia rytmejä. Dissonanssi ja harmoniset ristiriidat korostavat musiikin teollisuusmaista luonnetta.

Toinen osa tarjoaa hieman rauhallisemman tunnelman ensimmäisen osan räjähtävän energiahuipun jälkeen. Oboen aloittama musiikillinen teema kulkee läpi eri variaatioiden, joissa äänimaailma rauhoittuu ja tekstuurit ohenevat. Osa tuo kuitenkin vain väliaikaisen helpotuksen, sillä musiikkiin palaa pian jälleen energisyys ja jännite.

Prokofjevin toinen sinfonia on rohkea ja uraauurtava teos, joka ei ainoastaan heijasta aikakautensa musiikillisia innovaatioita, vaan myös säveltäjän kykyä uudistaa ja haastaa vallitsevia musiikillisia normeja. Toinen sinfonia osoittaa, että Prokofjev oli valmis olemaan paitsi edistyskellinen myös räikeän meluisa, järkyttäen sekä älymystön että porvariston konventioita ja odotuksia.

Teksti: Hugh Macdonald

**"Tämä teos on edelleen esimerkki
romanttisen taiteen voimasta."**

HECTOR BERLIOZ (1803–1869):

Fantastinen sinfonia, op. 14 (1830)

Unelmia – Intohimoja (Largo – Allegro agitato e appassionato assai)

Tanssiaiset (Valse. Allegro non troppo)

Kohtaus maalla (Adagio)

Marssi mestauslavalle (Allegretto non troppo)

Uni noitasapartista – Dies Irae – Ronde du Sabbat – Dies Irae et Ronde du Sabbat ensemble (Larghetto – Allegro)

Kun eräs newyorkilainen sanomalehti vuonna 1868 kuvasi **Hector Berliozin** teosta *Symphonie fantastique* "sävelletyksi painajaiseksi", se tarkoitti sitä halventavana kommenttina. Berlioz itse kuitenkin halusi juuri tämän vaikutelman – ei aiheuttaakseen kritikoille ikävää iltaa, vaan välittääkseen kuulijalle tunteen säveltäjän omista, painajaismaisista kärsimyksistä.

Berliozin tuntema kärsimys on kiistaton. Vuoden 1829 kirjeistä ilmenee selvästi, kuinka syvästi musiikilliset ideat ja sydänsuru riivasivat 25-vuotiaasta säveltäjää.

Berliozin intohimo kohdistui irlantilaiseen näyttelijättäreensä **Harriet Smithoniin**, jonka hän oli nähnyt näyttellessä *Julian ja Ofelian* rooleja kaksi vuotta aiemmin. Vaikka Harriet ei aluksi tiennyt Berliozista mitään, säveltäjä seurasi häntä etäältä. Tämän pakkomielteen ilmentämiseksi Berlioz sävelsi aluksi kappaleita **Shakespearean** *Romeosta ja Juliasta* ja **Thomas Mooren** irlantilaisia melodioita. Myöhemmin **Beethovenin** sinfoniat, erityisesti *Eroica*, inspiroivat häntä säveltämään oman, dramaattisen sinfoniansa, jossa ei ole perinteistä voitonriemuista loppua.

Vuonna 1830 Berlioz kuuli, että Harriet oli "vapaa ja kevytkenkäinen" ja koki, ettei hän ole lainkaan intohimojensa arvoinen, mikä johti hänet säveltämään sinfonian, jonka finaalissa sekä hän että Harriet symbolisesti tuomitaan helvettiin. Teos valmistui nopeasti yli kolmessa kuukaudessa ja esitettiin saman vuoden lopulla. Sinfoniasta tuli 1830-luvun aikana Berliozin konserttien keskipiste.

Vaikka *Symphonie fantastique* kertoo taiteilijan ja hänen rakastettunsa tarinan, se ammentaa vaikutteita myös Romeosta ja Juliasta sekä Berliozin omasta pakkomielteestä Harrietia kohtaan. Jopa kolme vuotta myöhemmin, kun Berlioz oli ironista kyllä mennyt naimisiin Harrietin kanssa, hän säilytti sinfonian teeman muuttumattomana.

Sinfonian viisi osaa käsittelevät taiteilijan pakkomiellettä, joka toistuu teemana eri konteksteissa. Teoksen alussa kuvaillaan taiteilijan sielun tilaa ennen rakastettunsa kohtaamista. Seuraavissa osissa musiikki kuvaa tanssiaisia, maaseudun idylliä ja epätoivoista tilannetta, jossa taiteilija tuomitaan kuolemaan. Viimeisessä osassa, aaveiden ja hirviöiden kokoontumisessa, pakkomielteinen teema muuttuu ja sinfonia päättyy riehakkaaseen orkestrisointiin.

Tämä teos on edelleen esimerkki romanttisen taiteen voimasta yhdistää musiikki, kirjallisuus ja henkilökohtaiset kokemukset dramaattiseksi ja sensaatio-maiseksi elämykseksi.

Teksti: Hugh Macdonald

A woman with blonde hair tied back, wearing a black sleeveless dress and a necklace, is seated on a harpsichord. She is looking towards the right, with her hands positioned over the keyboard. The harpsichord has multiple manuals and a music stand with sheet music. The lighting is dramatic, highlighting the woman and the instrument against a dark background.

IVETA APKALNA: GLASS & BACH

pe 30.8.2024 19.00

Konsertin arvioitu kesto n. 2 tuntia, väliaika

Iveta Apkalna, urut

©KRISTAPS ANSKENS

Philip Glass: *Satyagraha. Act III, Conclusion* (sov. Michael Riesman)
Johann Sebastian Bach: *Pièce d'Orgue (Fantasia, G-duuri)*, BWV 572
Philip Glass: *Music in Contrary Motion*
Johann Sebastian Bach: *Passacaglia ja fuuga, c-molli*, BWV 582
Johann Sebastian Bach: *Ricercar 6, Musikalisches Opfer*, BWV 1079
Philip Glass: *Mad Rush*
Johann Sebastian Bach: *Chaconne*, BWV 1004 (sov. uruille M. Keller)

Philip Glassin (1937–) nuoruus- ja opiskeluvuosien ajankohtaisin musiikillinen tekniikka oli sarjallisuus. Tämä lähestymistapa kielsi ankarimmillaan kaiken toiston musiikissa. Samalla tehtiin loppu musiikillisesta jatkuvuudesta ja selkeästä sykkeestä. Tonaalisuus ja kolmisointuharmonia olivat sarjallisuudessa itsestään selvä tabu.

1960-luvun amerikkalaissäveltäjät kehittivät tyylin, joka oli täydellinen vastakohta sarjallisuuden kompleksisuudelle. Sen keskeisiä piirteitä olivat samojen yksinkertaisten musiikillisten elementtien ja aiheiden loputon toisto, tasainen syke ja staattinen dynamiikka sekä kolmisointupohjainen, jopa vain yhden sävellajin puitteissa liikkuva soinnutus.

Uusi lähestymistapa nimettiin minimalismiksi. Glass kuitenkin vierastaa tätä usein väärin käsitettyä termiä. Hän puhuu mieluummin itsestään ”repetitiivisten struktuurien säveltäjänä”.

Satyagraha (1979) on kolminäytöksinen, sanskritin kielellä esitettävä ooppera. Sen kolmannen näytöksen päättännön on uruille sovittanut **Michael Riesman**. *Music in Contrary Motion* (1969) on kirjoitettu Glassin mukaan ”avoimeen” muotoon; kappale ei koskaan varsinaisesti lopu, se vain pysähtyy. Teos perustuu laajeneviin hahmoihin, jotka voisivat teoriassa jatkaa kasvamisestaan ikuisesti. Tuntikausia, jopa päiviä kestävä esitys olisi periaatteessa mahdollinen. Otsikkoonsa nähden yllättävän levollinen *Mad Rush* (1979) on mahdollista esittää joko pianolla tai uruilla.

Glassin musiikissa pienet, toistuvat melodiafragmenit ja ostinatot muodostavat rauhallista, tasaisesti sykkivää kudosta ja kietovat kuulijansa miellyttävästi soivaan, dissonansseja karttelemaan musiikilliseen mattoon.

Johann Sebastian Bach (1685–1750) tunnettiin elinaikanaan parhaiten urkurina, urkuasiantuntijana ja -säveltäjänä. Valtavan elämäntyönsä ohella Bach osallistui säännöllisesti erilaisten urkuprojektien konsultointiin ja urkujen testaamiseen. Hänellä oli usein myös kunnia esiintyä omin sooloin uusien urkujen vihkiäiskonserteissa. Urku-teoksia Bach sävelsi koko aktiiviuransa ajan, joskin tuotteliain vaihe osui vuosiin 1708–1714.

Pièce d'Orgue on verrattain varhainen teos Bachin Weimarin kaudelta (1708–1717). Viisiäänistä vapaata kontrapunktiä noudattavaa keskiosaa kehystävät virtuoosiset murtosointutaitteet. Viimeisen taitteen harmonista jännitettä tihentää kromaattisesti laskeva bassolinja.

Passacaglia ja fuuga c-molli on musiikin historian suurimpia saavutuksia tämän sävellystyyppin osalta. Bach varioi *Passacagliassa* kahdeksan tahdin mittaista bassokuviota mitä rikkaimmin 21 muunnelman ajan, ja sijoittaa lisäksi viittauksia tunnettuihin koraalisävelmiin muuntelun lomaan. Fuugan myötä päästään moduloimaan myös duurisävellajieihin. Osaa leimaa mestarillinen kolminkertainen kontrapunkti.

Kokoelmaan *Das Musikalische Opfer* kuuluva *Ricercar* perustuu kuningas **Fredrik II Suuren** antamaan teemaan, jonka Bach sai vieraillessaan Preussin hovissa 1744. Teeman avaa kolmisointuaihe, ja jatko muodostaa laskevaa kromatiikkaa. Käsikirjoitus on sommiteltu kuudelle viivastolle ilman mainintaa teoksen esityskokoonpanosta. Useimmiten *Ricercar a 6* eli kuusiääninen fuuga kuitenkin esitetään keskeisinsoittimella.

Chaconne edustaa samaa perusideaa kuin *passacaglia*. Kyseessä on siis lyhyehkö, toistuva musiikillinen aihe ja sen variointi. Muunneltava aihe on tosin *Chaconnessa* suppeampi ja variointi vapaampaa. Suurenmoinen kolmiosainen rakennelma muodostuu alun laajasta mollitaitteesta, keskiosan duuritaitteesta ja paluusta pääsävellajiin, d-molliin. Alun perin sooloviululle sävelletystä teoksesta on laadittu lukematon määrä sovituksia eri instrumenteille ja kokoonpanoille.

Teksti: Pekka Miettinen

SAKARI ORAMO

©MINNA HATINEN

SIBELIUS-AKATEMIA &
ROYAL COLLEGE OF MUSIC

SAKARI ORAMO, ANU KOMSI

su 1.9.2024 16.00

Konsertin arvioitu kesto n. 2 tuntia, väliaika

Royal College of Music sinfoniaorkesteri (Lontoo)
Taideyliopiston Sibelius-Akatemian sinfoniaorkesteri
Helsingin kamarikuoro
Sakari Oramo, kapellimestari
Anu Komsí, sopraano

Ohjelma:

Jean Sibelius: *Metsänhaltijatar op.15 (Skogsrået)*

Lara Poe: *Laulut maaseudulta*

Gustav Holst: *Planeetat op.32*

Yhteistyössä:

Jane ja Aatos Erkon säätiö

Ihailimme usein perinteikkäiden orkestereiden vuosisatojen synnyttämää soittokulttuuria ja ainutlaatuista sointia. Projektiorkestereiden ainutlaatuisuus on sen sijaan itse orkesterin ainutkertaisuudessa: taitavat nuoret muusikot kohtaavat vasta ensimmäisessä harjoituksessa, eikä orkesteria ole enää konsertin jälkeen olemassa. Uudet soittokaverit haastavat toisiaan kehittymään valon nopeudella.

Kilvoittelun ja näyttämisen halun kanavoimiseen tarvitaan kapellimestari, joka ymmärtää sekä musiikkia että nuorten tapaa toimia. Sibelius-Akatemian orkesterikoulutuksen professori **Sakari Oramo** työskentelee nuorten kanssa lempeydellä ja kannustavasti, ja tämä näkyy ja kuuluu konserteissa kuulijoillekin sekä innostuksena, yksilöllisenä taituruutena että yhdessä soittamisen riemuna.

BBC Promsin ja **Helsingin juhlatiikkojen** yleisöt saavat nauttia ainutkertaisen kohtaamisen luomasta elämyksestä, kun **Taideyliopiston Sibelius-Akatemian** ja lontoolaisen **Royal College of Musicin** opiskelijat yhdistävät voimansa Juhlatiikkojen päätöskonsertissa Sakari Oramon johtamana. Orkesteri esiintyy elokuussa 2024 myös maailman suurimmalla klassisen musiikin festivaalilla, BBC Promsilla Lontoon Royal Albert Hallissa.

Konsertin ohjelmassa kuullaan **Lara Poen** teoksen *Laulut maaseudulta* Suomen kantaesitys. Poe on kirjoittanut sen molemmissa konserteissa solistina laulavalle sopraano **Anu Komsille**. Uunituore laulusarja pohtii suhdettamme eläimiin. BBC:n tilausteosta kehystävät suomalaisen ja brittiläisen musiikin jättiläiset, **Jean Sibeliuksen** *Metsänhaltijatar Op.15* ja **Gustav Holstin** *Planeetat*.

Teksti: Pekka Miettinen

Lue lisää konsertista
Taideyliopiston verkkosivuilta

Read more about the concert on
Uniarts Helsinki's website

JEAN SIBELIUS (1865–1957):
Metsänhaltijat op.15 (1895)

Metsänhaltijat (Skogsrået, alaotsikkona ”Balladi orkesterille”) on **Jean Sibeliuksen** 1894 - 1895 säveltämä ohjelmallinen sävelruno. Teos perustuu ruotsalaisen **Viktor Rydbergin** vuonna 1882 ilmentyneeseen runoelmaan, jossa nuorukainen Björn vaeltaa metsään. Siellä metsänhaltijat viettelee hänet traagisiin seurauksiin.

Sävelruno koostuu neljästä selkeästi erilaisesta taitteesta, jotka vastaavat runon säkeistöjä havainnollistaen niiden tapahtumia ja tunnelmaa. *Alla marcia*: Björn oli suuri ja komea nuori mies, jolla oli valtavan leveät hartiat ja solakampi vyötärö kuin muilla miehillä. *Vivace assai—Molto vivace*: Metsän kääpiöt sysimustissa viitoissaan puuhailevat viekkaasti kanervikossa. *Moderato*: Siellä aaltoilee kirkas kuunvalkea vaate, siellä viittoilee hento ja kaareva kätönen, siellä kohoilee povi, siellä kuiskailee suu. *Molto lento*: Sinisilmät ovat vierottaneet Björnin äikeestä ja aurasta. Onnettomana hän vanhenee autiossa tuvassaan ja odottaa kuolemaa ja ruumispaareja. (V.Rydberg, suom. Erkki Pullinen)

Aikalaiskriitikot kiittivät Sibeliusia Rydbergin runoelman mestarillisesta sävelittämisestä. Myöhempien arvioitsijoiden tavoin he kuitenkin totesivat, että *Metsänhaltijataresta* puuttuu tiukasti yhtenäinen rakenne. Sibelius yksinkertaisesti asettaa peräkkäin erilaisia taitteita ilman tasoittavia välikkeitä. Hänen myöhempi suvereeni ”ylimenotaiteen” hallintansa ei ole *Metsänhaltijattaressa* vielä kuultavissa.

Teoksen alkuperää leimaa salaperäisyys. *Metsänhaltijattaren* musiikki on saattanut vähitellen kehittyä Sibeliuksen luonnostelemasta, mutta toteuttamatta jääneestä oopperasta. Teos on joka tapauksessa syntynyt Sibeliuksen 1890-luvun oopperakriisin sivutuotteena. *Metsänhaltijattaressa* hän on jättämässä jäähyväisiä aikaisemmalle idolilleen **Wagnerille**. Teoksen kolmannessa - viettelytaitteessa - on kuultu ”eroottista harmonista kieltä” à la *Tristan* ja neljännen taitteen surumarssiaiheessä muistumia *Lohengrinin* ”kielletystä kysymyksestä”.

On myös pohdiskeltu teoksen mahdollisia omaelämäkerrallisia ulottuvuuksia. Kohtalokas intiimi yhteys Björnin ja haltijattaren välillä on mahdollinen viittaus säveltäjän omiin nuoruuden hairahduksiin.

LARA POE (1993–):
Laulut maaseudulta (2024, Suomen ke.)

- I Aloitus
- II Lehmät
- III Hankalat yksilöt
- IV Myrsky
- V Hevoset
- VI Karjalaiset
- VII Metsä

”BBC Symphony Orchestra piti vuonna 2018 *Total Immersion* -päivän Jean Sibeliuksen musiikista. Ilan konsertissa esiintyivät **Anu Komi** ja **Sakari Oramo**, ja he esittivät useamman Sibeliuksen sinfonisen runon sekä hänen lauluteoksiaan. Kun Anu Komi saapui lavalle, hän aloitti karjankutsulla sen sijaan, että olisi heti siirtynyt käsiohjelmassa listattuihin teoksiin. Karjankutsu on kansanperinne, jolla on pitkä historia Pohjoismaissa, erityisesti Ruotsissa ja Suomessa. Ruotsissa käytetään sanaa ”kulning,” ja sekä kulningiin että karjankutsuun kuuluu tietynlainen vokalisaatio, jolla kutsutaan karja laitumelta. Kun minua lähestyttiin kirjoittamaan tätä teosta, tiesin että säveltäisin nimenomaan Anu Komille ja Sakari Oramolle. Tästä BBCSO-konsertista tiesin, että karjankutsu oli Anulle tuttu laulutyyl, ja tunsin hänen äänensä muista teoksista (esim. **Kaija Saariahon** *Leino- ja Saarikoski -laulut*, **George Benjaminin** *Into the Little Hill*, **Jukka Tiensuu** *Voice Verser*, **Christian Masonin** *Man Made* - ja hänelle on sävelletty monia muitakin teoksia). Hänellä on hieno ja ainutlaatuinen lauluääni - se liikkuu paikasta toiseen nokkelasti, ja on monipuolinen monella tavalla.

Kun aloin säveltää tätä teosta, muistin tämän Sibelius-konsertin, erityisesti karjankutsun, ja mietin mummoni (hänen lempinimensä on Tidi) lapsuutta - hän kasvoi maatilalla Espoossa. Tidi kertoi minulle monia tarinoita lapsuudestaan (hän syntyi vuonna 1928) ja tuntui, että hän kuvaili aivan erilaista maailmaa kuin se, missä nykyään elämme. Vaikka tämä vanhempi maailma tuntuu meille monella tavalla oudolta, sieltä löytyy myös monia tärkeitä teemoja, jotka vaikuttavat omaan aikaamme, kuten sodan ja konfliktin vaikutukset. Olen myös hyödyntänyt muuta materiaalia suomalaisesta kansanmusiikista, erityisesti osassa, joka käsittää karjalaisia, ja olen muokannut ja muuntanut tätä materiaalia monella tavalla. Tekstit ovat peräisin keskustelusta Tidin kanssa sekä tekstistä, jota tätini **Minna Hakosalo** on lähettänyt sovellettavakseni.”

- Lara Poe

GUSTAV HOLST (1874–1934):

Planeetat op.32 (1914–1917)

- I Mars, sodan tuoja
- II Venus, rauhan tuoja
- III Merkurius, siivekäs sanansaattaja
- IV Jupiter, iloisuuden tuoja
- V Saturnus, vanhuuden tuoja
- VI Uranus, taikuri
- VII Neptunus, mystikko

Gustav Holst oli englantilainen säveltäjä ja musiikin-opettaja. Hänen musiikissaan yhdistyivät **Maurice Ravelin**, **Igor Stravinskyn** ja muiden aikalaissäveltäjien tyylihin perustuvat kansainväliset trendit ja perinteinen englantilainen romantiikka.

Ruotsalaisen isän ja englantilaisen äidin poika Holst opiskeli Lontoon Royal College of Musicissa pääinstrumenttinaan pasuuna. Valmistuttuaan hän ansaitsi elantonsa orkesterimuusikkona. Vuonna 1905 hänestä tuli musiikin pääopettaja St. Paul's Girls' Schoolissa ja 1907 musiikin johtaja Morley Collegessa. Nämä opetusvirat hän säilytti elämänsä loppuun asti.

Vuonna 1913 Holst vieraili Mallorcalla. Siellä hän tutustui astrologiaan, josta tuli elinikäinen harrastus. Astrologiassa kuvatut planeetat ja niiden erityispiirteet saivat hänen mielikuvituksensa liikkeelle. Siinä määrin innostunut Holst oli astrologiasta, että piti yksityistilaisuuksissa alaan liittyviä esitelmiä ja laati horoskooppeja ystävilleen.

Imogen Holst, säveltäjän tytär, muisteli **Alan Leon** teoksen *What is a Horoscope* olleen yksi hänen isänsä suosikkikirjoista. Orkesterisarja *Planeetat* (1914–1917) heijastelee teoksen luonnehdintoja aurinkokunnan taivaankappaleista. Joukkoon eivät sisälly Maa eikä Pluto, jota ei ollut edes vielä löydetty.

Sarjan avausosa *Mars, sodan tuoja* (1914) edustaa nimensä mukaisesti roomalaista sodan jumalaa. Sotaisaa tunnelmaa tehostaa marssimaisen rummuksen ohella kirpeä polytonaalisuus.

Venus, rauhan tuoja tuo mieleen roomalaisen rakkauden jumalattaren. Rauhaista, levollinen musiikki on väritetty herkillä orkesteripastelliväreillä. Käyrätorvi- ja viulusoolot ja himmeää valonkajoa hohtavat jousitaustat luovat eteeristä sävyä.

”Siivekäs sanansaattaja” *Merkurius* on sarjan viimeiseksi sävelletty osa. Elohopeamaisen vilkas osa heijastaa Holstin näkemyksen mukaan ihmisajattelun prosessia.

Jupiter, iloisuuden tuoja -osassa musiikki riemuitsee ja tanssii. Taustalla saattaa lymytä Holstin kiinnostus englantilaisia kansantansseja kohtaan. Joustien keskiosassa esittämästä teemasta muokattiin myöhemmin isänmaallinen hymni *I vow to thee, my country*.

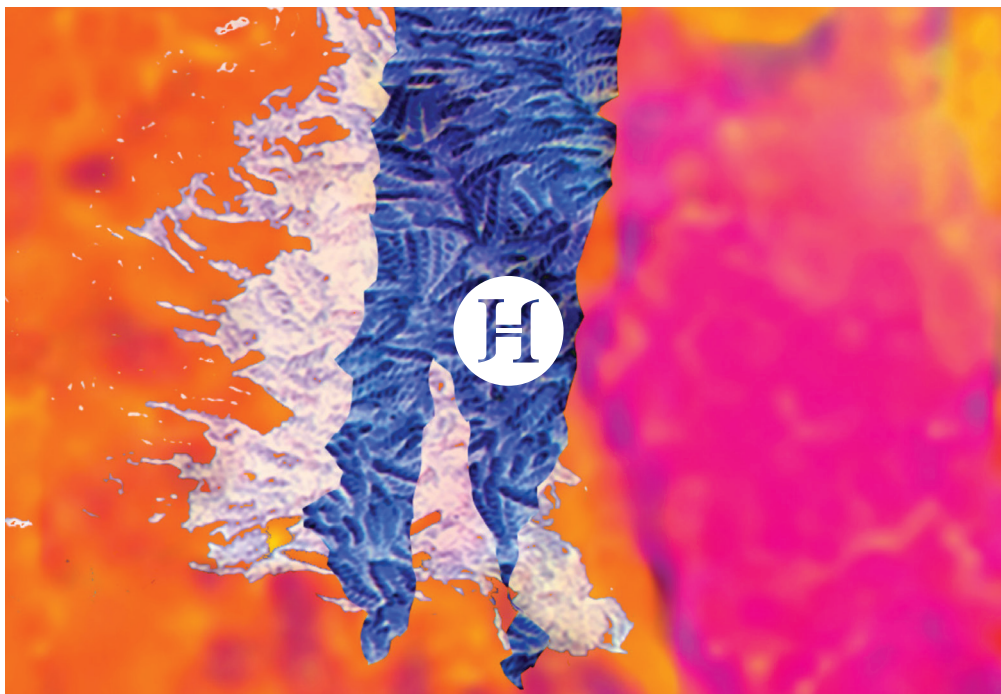
Saturnus, vanhuuden tuoja oli Holstin oma suosikkiosa. Musiikki alkaa etsiskelevällä kuvauksella ihmiselämän alusta, jatkuen marssimaiseen keski-ikänsä jaksoon ja lopulta päättyä surumarssimaiseen melodiaan, joka kuvaa vanhuutta. Loppupuolta hallitsee resignoitunut tyyneys. Säveltäjä kommentoi: ”Saturnus ei kuvaa vain fyysisistä rappeutumista, vaan se on myös näkemys täyttymyksestä.”

Taikuri *Uranus* ilmestyy nelisävelisen loitsun muodossa. Vaskien avausmotiivi on koottu Holstin nimen kirjaimista G – (E)S – A – H. Osa sisältää draamaa ja turbulenssia. Maanisen tanssin jälkeinen päätös on hiljainen ja synkkä.

Neptunus – mystikko – tarjoaa hyytävän päätöksen. Osa soitetaan kauttaaltaan pianissimo. Väreilevä harppukuvio ja viulujen korkea rekisteri luovat vaikutelman valtavan etäisyyden päässä olevasta planeetasta. Keskipohdassa naiskuoro laulaa näyttämön ulkopuolelta, kuin kadoten avaruuden ääretömyyteen. Holst ehdotti, että kuoron ovi suljetaan hiljaa lopussa.

Pluto löydettiin neljä vuotta ennen Holstin kuolemaa. Kaukaa viisaana hän ei suunnitellut Planeettoihin lisäosaa, sillä Pluto poistettiin planeettojen luettelosta 2006 ja tunnetaan nykyään nimellä 134340. Tätä ennen, vuonna 2000 Pluton ehti lisätä Planeetat –sarjaan brittisäveltäjä **Colin Matthews**.

Teksti: Pekka Miettinen

ANU KOMSI

©VILLE PAASIMAA

LARA POE:

Laulut maaseudulta

Tekstit II, III, V, ja VI ovat peräisin keskustelusta Lara Poen ja Heljä Hakosalon (eli Tidin) välillä. Poe nauhoitti keskustelun ja kirjoitti tästä transkription – teksti on tiivistelmä tämän transkription otteista.

Tekstit IV ja VII syntyivät Lara Poen ja Minna Hakosalon yhteistyöstä. Teksti I taas syntyi listasta Tidin lapsuuden lehmistä, jonka Poe yhdisti karjankutsuun.

Texts II, III, and VI began with a conversation between Lara Poe and Heljä Hakosalo (aka Tidi). Poe recorded this conversation and transcribed it into text format – the song texts were extracted from this transcription and further condensed.

Texts IV and VII came about through collaboration between Lara Poe and Minna Hakosalo. Text I started off as a list of Tidi's childhood cows, which Poe combined with Finnish kulning.

I. Aloitus

Mustike, tule,
Mansike, Pähkinä, tule,
Lölli, Ruusu, tule!
Tule, tule!

II. Lehmät

Mustike oli johtajalehmä. Se oli mustavalkoinen; muut oli ruskeavalkoisia. Mustike oli isokokoisin ja sisukas. Se oli kellokas. Sillä oli kello kaulassa. Mustike oli oikein semmoinen mahtava lehmä.

Mansike oli tavallinen lehmä; se kulki siellä muitten kanssa.

Pähkinä oli vanhempi, entinen johtaja. Naama oli melkein valkoinen, mutta silmän ympärykset ruskeat, melkein kuin naamarit. Ja oli vähän käyrät, kiemurtelevat sarvet.

Lölli oli aika iso lehmä, hyvä lypsämään. Se oli aika valkea, ja siinä oli aika vähän ruskeita läiskiä. Vissiin joku lapsi oli antanut sille sen nimen.

Ruusu oli aivan tavallinen, ruskeavalkoinen niin kuin ne on. Ja sit Usva oli myös aika tavallinen, myös Rusina.

III. Hankalat yksilöt

Aada oli ruotsalainen lehmä ja tuli ruotsalaiselta tilalta. Ja ei oikein sulautunut joukkoon. Se oli vähän yksinäinen sielu. Sitä ei oikein hyväksytty laumaan.

Yksi eksyi, yksi lehmä eksyi vasikkana metsään. Se pelästyi jotain ja meni suoraan piikkiaidan läpi!

I. Introduction

Mustike, come,
Mansike, Pähkinä, come,
Lölli, Ruusu, come!
Come, come!

II. Cows

Mustike was the leader cow. She was black and white; the others were brown and white. Mustike was the largest and she was stubborn and persistent. She was the bellwether. She had a bell around her neck. Mustike was quite the majestic cow.

Mansike was an ordinary cow; she wandered where the rest of the herd went.

Pähkinä was older, and the former leader. Her face was nearly white, but had brown circles around her eyes, almost as a mask. And she had somewhat curved, curling horns.

Lölli was quite a big cow, and was good for milking. She was very light coloured, and only had a few brown spots. Probably a child gave her that name.

Ruusu was quite ordinary, brown and white like they are. And Usva was also quite ordinary, also Rusina.

III. Difficult individuals

Aada was a Swedish cow and came from a Swedish farm. She didn't quite fit in with the rest. She was a bit of a loner. She wasn't really accepted into the herd.

One of the cows ran off into the forest as a calf. She was frightened by something and ran straight through the barbed wire fence! Then ran across the

Sitten juoksi junaradan yli, ui yli joen, ja painalsi juna-aseman taakse metsään. Ei saatu kiinni koko kesän, varmaan söi marjoja, ehkä kävi apilapelloilla. Syksyn tullen, se liittyi toiseen karjaan joka oli Espoon takana, Gumbölessä, ainakin kuuden kilometrin päässä. Sieltä ne soitti että teidän vasikkanne on täällä.

Ulla oli vähän hankala lehmä, ja aluksi vaikea alkaa lypsämään. Vissiin potki, tai hännällä huiski. Se yksikseen aina yhtäkkiä nosti päänsä, ja sitten se lähti! Silloin veljeksillä, Ekulla ja Matilla, tuli hommaa: niillä oli pieniä kivikasoja kun oli paimenissa, ja kun näki että Ulla oli lähtemässä, heitti kiven Ullan eteen. Sitten se kääntyi eikä lähtenyt.

Hely, Heluna, ja Rusko, ne ruskeat vasut. Ne oli aina karjan mukana ja yritti sitten karata! Meni naapurien laiturille, syömään apilaa ja kaikkea. Mä luulen että niitä viehätti lähteä reissuun. Ja sitten kun oli tavalliset aidat, ne jotenkin karkas vaikka oli piikkilankaan. Ja sitten tuli sähköpaimen: jos lehmä tuli aidalle ja koski määrättyllä korkeudella, sai pienen sähköiskun. Mutta ruskeat vasut meni siitä alta. Ne hoksas sen!

Pysyivätkö vasut ruskeina aikuisuuteen? Joo, pysyi aika ruskeina, mutta naamat oli valkoiset. Ruskeus alkoi niskasta. Heluna oli vähän kuin Pähkinän näköinen: olisiko Pähkinän tytär?

Myös Hertta oli siellä – väritykseltään melkein kuin Hely, muttei niin selvästi. Etupäässä ruskea, ei erityisen vaikea, toisin kuin jotkut yksilöt...

IV. Myrsky

Valo on varsin mustaa, yötäkin pimeämpää; kaukana kumisee tuuli.

Metsä odottaa,
Latvat laskeutuvat.

Nyt, nyt se tulee:
Syksyn ensimmäinen myrsky!
Mikä odotettu ilo!
Nyt saa humista ja huutaa!

train tracks, swam across the river, and pressed on behind the railway station into the forest. When autumn came, she joined another herd of cattle behind Espoo, in Gumböle, at least six kilometers away. From there, they called that your calf has been found here.

Ulla was a bit of a difficult cow, and initially quite difficult to milk. I guess she kicked or swatted with her tail. She would suddenly lift up her head, and then she'd run off! Then my brothers, Eku and Matti, had their work cut out for them: they had little piles of stones when they were shepherding, and when they saw Ulla was about to leave, they'd throw a small rock in front of her. Then she'd turn back and wouldn't run off.

Hely, Heluna, and Rusko, the brown calves. They were always with the herd and then would try to escape! They'd go to the neighbours' fields, and eat clover and whatnot. I think they enjoyed the adventure of exploring. And when we had normal fences, they'd run off even if there was barbed wire. Then we got a partially electrified fence: if a cow came and touched the fence at a certain height, they'd get a small electric shock. But the brown calves would go under the electrified area. They figured it out!

Did the brown calves stay brown into adulthood? Yes, they stayed pretty brown, but their faces were white. The brown colouring started below the neck. Heluna looked a bit like Pähkinä: perhaps she was Pähkinä's daughter?

Hertta was also there – in terms of coloring she looked a bit like Hely, but not as clearly. Mostly brown, not particularly difficult, as opposed to certain individuals...

IV. The Storm

*The light is quite black,
darker than night;
far away, the wind whistles.*

*The forest awaits,
the branches settle down.*

*Now, now it comes:
The first storm of the autumn!
How we have awaited this!
Now we can hum and shout!*

V. Hevoset

Oli myös hevosia, suomenhevosia. Ympyrä oli ollut sodassa: se johdatti muut perunakellariin kun kuuli lentokoneen. Kattoi, että pitää suojautua: jos maantiellä ajeli ja oli kuorma, ja meni lentokone, se halusi painaltaa heti ojan yli metsään, oli sillä kärryt takana tai ei. Silloinhan oli metsiä joka paikka täynnä.

Piirto oli kans ollut sodassa, eikä suostunut ylittämään siltoja. Jos tuli silta, se pysähtyi siihen. Sillathan sodassa räjähteli. Niin hän aatteli että tästä ei mennä. Kyllä ton ymmärtää, mutta menee vähän hankalaksi. Oli aika turha lähteä esimerkiksi joen toisella puolella.

VI. Karjalaiset

Karjalasta tuli porukkaa evakkoon, ja niiden mukana tuli yksi karja. Meidän lehmät oli Ayrshire lehmiiä, ja niiden oli nupopäitä. Nupopäät pidettiin erillään sarvipäistä tilapäisessä navetassa.

Lopulta ne karjalaiset saivat semmoisen lopullisen paikan minne asettui ja veivät lehmänsä sinne. Mä luulen että se oli jossain Pohjanmaalla, eli ne joutui taas lähtemään jonnekin kauemmas.

VII. Metsä

Nyt se on loppu.
Nyt on tuuli poistunut puista,
Kuin metsän pohja.

Väsyneet latvukset
Hiljaa ja rauhalliset.

V. Horses

There were also horses, Finnhorses. Ympyrä (Circle) had been in the war: he would lead the others into the potato cellar when he heard an airplane overhead. He thought that he needed to take shelter: if he was on the road and heard an airplane, he would try and run off into the forest, over the ditch on the side of the road, regardless of whether or not he was pulling a cart or sled behind him. Back then, everywhere was filled with forests.

Piirto had also been in the war, and she refused to go over bridges. If she came across a bridge, she would stop right there. In the war, bridges would often explode. So she thought it was not safe to cross. This is understandable, but it made life difficult. It was pointless to try and go, for instance, to the other side of the river.

VI. Karelians

A bunch of refugees fled Karelia, and they brought a herd of cows with them. Our cows were Ayrshire cows, and theirs were Eastern Finncattle. The Finncattle (who didn't have horns) were kept separate from our cattle, in a different, temporary barn.

Finally, the Karelians were given a plot of land to settle on and they took their cattle there. I think it was somewhere in Central Ostrobothnia, so they had to leave again and go somewhere much further away.

VII. Forest

*Now it is finished.
Now the wind has quieted down from the trees,
As the forest bed.*

*Tired branches drape down,
Quietly, peacefully.*

Kulttuuria joka päivä.

HELSINGIN SANOMAT

Iloa ja ainutlaatuisia
taide-elämyksiä

Yhteistyössä jo 35 vuotta

elisa

 HELSINGIN
JUHLAVIIKOT

Enormous or small,
change is all
around us

With technology and human
ingenuity, we can make change
work for you and your business.

See how we can help at
[accenture.com](https://www.accenture.com)

Let there be change

accenture

Copyright © 2023 Accenture. All Rights Reserved

Keidas keskellä
kaupunkia,
myös Helsingin
juhlaviikkojen ajan.

Tervetuloa – tulitpa sitten etköille, jatkoille tai unille.

MARSKI

BY SCANDIC

#finnfulness
scandichotels.fi/marski
Mannerheimintie 10

Marski on Helsingin juhlaviikkojen virallinen kumppani.

701

COFFEE SHOP

KUUSI
PALAA

RESTAURANT

JUHLA-
VIIKKOJEN
LIPULLA:

-20 %

à la carte
-annoksista
pöytävarauksella

Varaa pöytä:
quandoo.fi

Lasi skumppaa

4 €

RENAULT SCENIC
E-TECH 100% ELECTRIC
 220 HV

 2024 car
 of the year

toimintamatka jopa 619 km*
 90 % kierrätettäviä materiaaleja
 valmistus Euroopassa

*WLTP-testitulosten mukaisesti.
 Lisätietoa www.renault.fi

The Art of Advertising

heku
 group

MERIMIEHENKATU 36 C,
 00160 HELSINKI
 +358 10 681 700 HEKU.FI

GRANO

Vaikuttavasti oikeilla pinnoilla

Toteutamme vastuullisesti parhaat ratkaisut erilaisille pinnoille, jotta sinä tavoitat asiakkaasi vaikuttavasti ja tuloksekkaasti. Olipa kyse painetusta tai digitaalisesta pinnasta.

grano.fi

**HELSINGIN
 MENOSSA
 MUKANA!**

HELSINKI BRYGGERI

HELSEINGIN JUHLEVIIKOT

Helsingin juhleviikot on Pohjoismaiden suurin monitaidefestivaali, joka järjestetään vuosittain elo-syyskuun vaihteessa. Juhleviikkojen tehtävänä on tarjota laajalle kotimaiselle ja ulkomaiselle yleisölle ainutlaatuisia taide-elämyksiä. Festivaalin taiteellisena johtajana toimii **Marko Ahtisaari**. Vuosina 2025–2029 taiteellisena johtajana toimii **Johanna Freundlich**.

Juhleviikkojen taustaorganisaationa toimii Helsingin kaupungin perustama Helsingin tapahtumasäätiö. Säätiön päättävä toimielin on yhdeksänjäseninen hallitus, jonka Helsingin kaupunginhallitus valitsee kahdeksi vuodeksi kerrallaan. Säätiön toimitusjohtajana toimii **Stuba Nikula**.

Festivaalin tekijät:

HALLINTO

Stuba Nikula | Helsingin tapahtumasäätiön toimitusjohtaja

Piia Lääveri | Hallintopäällikkö

Sanjaana Gavalas | Vastaava tuottaja

Anni Bouyahia | Talous- ja hallintokoordinaattori

MYINTI JA KUMPPANUUDET

Riikka Fagerholm | Kaupallinen johtaja

Sini Jaatinen | Vastaava tuottaja, b2b

MARKKINOINTI JA VIESTINTÄ

Tiia Tuovinen | Markkinointipäällikkö

Anna Mäkelä | Viestintäpäällikkö

Laura Gottleben | Viestintäpäällikkö

Oona Simolin | Markkinoinnin tuottaja

Turkka Ylinen | Viestinnän tuottaja

Marita Haukemmaa | Graafinen suunnittelija

Ida Salonen | Projektityöntekijä

Ruokimme kulttuurinnälkäisiä Huvilalla

Tilaa tarjoilut ennakkoon!

huvilabyfoodcamp.bestorante.com

FOOD CAMP FINLAND **GASTRO CATERING**

HELSEINGIN JUHLEVIIKKOJEN YHTEISTYÖKUMPPANI

OHJELMATUOTANTO

Marko Ahtisaari | Taiteellinen johtaja

Johanna Freundlich | Taiteellinen johtaja (2025–2029)

Niklas von Weissenberg | Tuotantopäällikkö

Johanna Rajamäki | Vastaava tuottaja (klassinen musiikki, esittävät taiteet)

Elissa Shaw | Tuottaja (klassinen musiikki)

Aleksi Pakkala | Ohjelmatuottaja (Huvila)

Annika Prähli | Vastaava tuottaja (Huvila)

Marianne Mieskolainen | Tuottaja (Huvila)

Emma Abendstein | Vastaava tuottaja (kaupunkitapahtumat)

Lissu Kirves | Vastaava tuottaja (kaupunkitapahtumat)

Sari Löytynoja | Vastaava tuottaja (kaupunkitapahtumat)

Noora Muhonen | Tuotantoharjoittelija

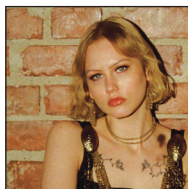
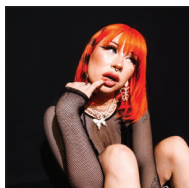
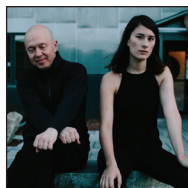
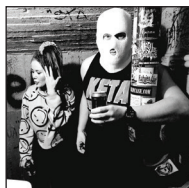
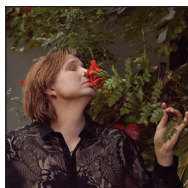
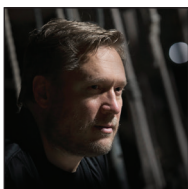
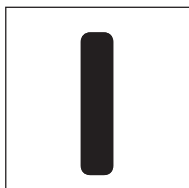
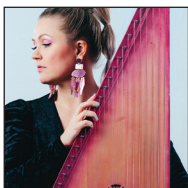
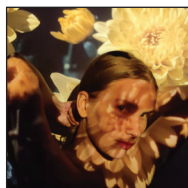
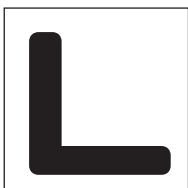
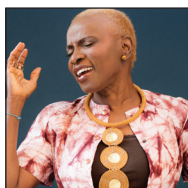
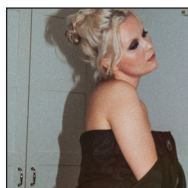
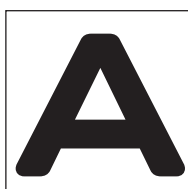
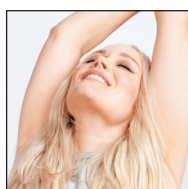
Lotta Mäki-Luopa | Tuotantoharjoittelija

Annastina Aff | Tuotantoharjoittelija

HUVILAN OHJELMA 15.8.-1.9.

15	VALTTERI LAURELL W. RICKY-TICK BIG BAND FEAT. EMILIA SISCO
16	CARLA BRUNI VILMA JÄÄ
17	SAMULI PUTRO
18	IHMEPERHE - SEXMANE, ISAAC SENE, ADI, ROBIN SENYA
19	KIMMO POHJONEN
20	CAT POWER SINGS DYLAN CONSTRUCTION
21	BUSINESS CITY BÄMÄ
22	MARKUS KRUNEGÅRD MIKKO JOENSUU
23	AKU RASKI GIANT ROBOT
24	SAMULI EDELMANN & KYMI SINFONIETTA
25	HERMANOS GUTIÉRREZ
26	BRANDEE YOUNGER WITH UMO HELSINKI JAZZ ORCHESTRA MAIJA KAUMANEN
27	RIDE PLAYS NOWHERE & GOING BLANK AGAIN TINYHAWK & BIZZARRO
28	ANTTI AUTIO + JOUSET LONEY DEAR
29	ANGÉLIQUE KIDJO F
30	PARIISIN KEVÄT ERIKA SIROLA
31	MAUSTETYTÖT & KUOLLEET LEHDET -ELOKUVANÄYTÖS
1	ANNA PUU JA VANTAAN VIIHDEORKESTERI

Liput: lippu.fi

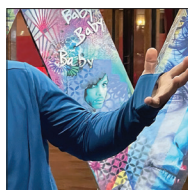
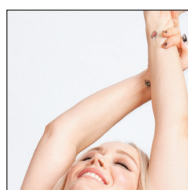
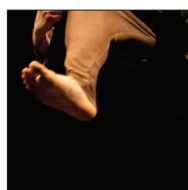
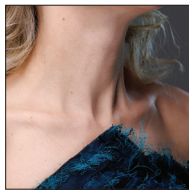
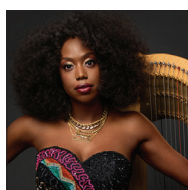
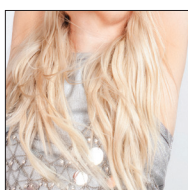
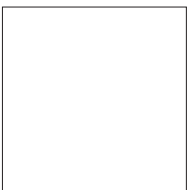
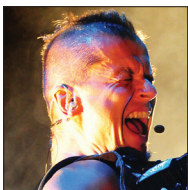
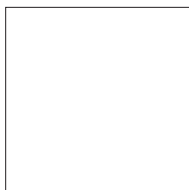

TILAA UUTISKIRJE JA LIITY MUKAAN JUHLAVIIKKOJEN YSTÄVÄKSI!

Ystävänä pysyt ajan tasalla ohjelmastamme ja saat kuulla Juhlaviikkojen uutiset ensimmäisenä.
Samalla saat lippu- ja muita etuja Juhlaviikkojen sekä sen yhteistyökumppaneiden tapahtumiin.

Talvella saat uutiskirjeen sähköpostiisi noin kerran kuukaudessa ja kesällä Juhlaviikkoja kohti mentäessä useammin.
Halutessasi voit peruuttaa uutiskirjetilauksen koska tahansa.

helsinkifestival.fi/ystava

KEVIN ABOSCH & HELSINKI

"Vuonna 2021 minua pyydettiin tekemään seuraavan vuoden visuaalinen ilme Helsingin juhlatuokailloille. Ilmeen synnyttämisessä ryhdyin nopeasti käyttämään koneoppimisen algoritmeja (eli tekoälyä), mikä auttoi minua luomaan perinteisiin suomalaisiin ryijyihin pohjautuvia digitaalisia RYJ-teoksia. Tekoäly sai aineistokseen tuhansia valokuvia ja digitaalisia skannauksia näistä kulttuurisesti merkittävistä teksteistä, jotka olivat peräisin 1800-luvun lopulta 1950-luvulle. Tekoäly loi kuvien pohjalta sarjan värikkäitä generatiivisia taideteoksia, joiden tarkoitus oli herättää suomalaisissa muistumia ryijyistä, ja jotka kenties voisivat liittää kansallisen menneisyyden tulevaisuuteen kulttuurisesti merkittävällä tavalla. Kävi selväksi, että ryijyt olivat monille eräänlaisia itsestäänselvyytenä pidettyjä käsitöitä, ja kun esittelimme RYJ-teokset festivaalilla, olin riemuissani niiden saamasta myönteisestä vastaanotosta. On ollut kunniaksi-asia, että festivaali on käyttänyt teoksia osana visuaalista identiteettiään viimeiset kolme vuotta.

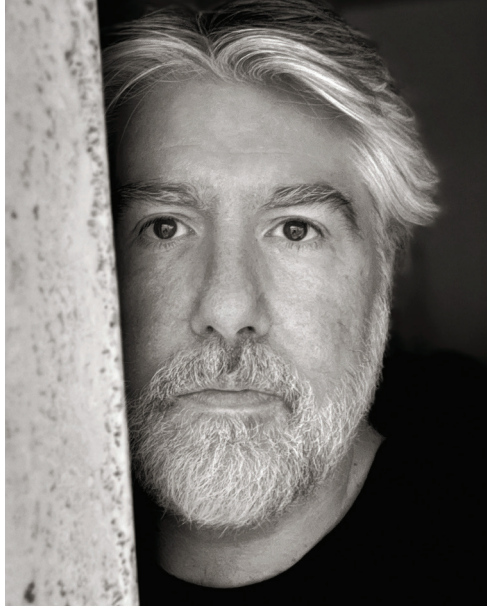
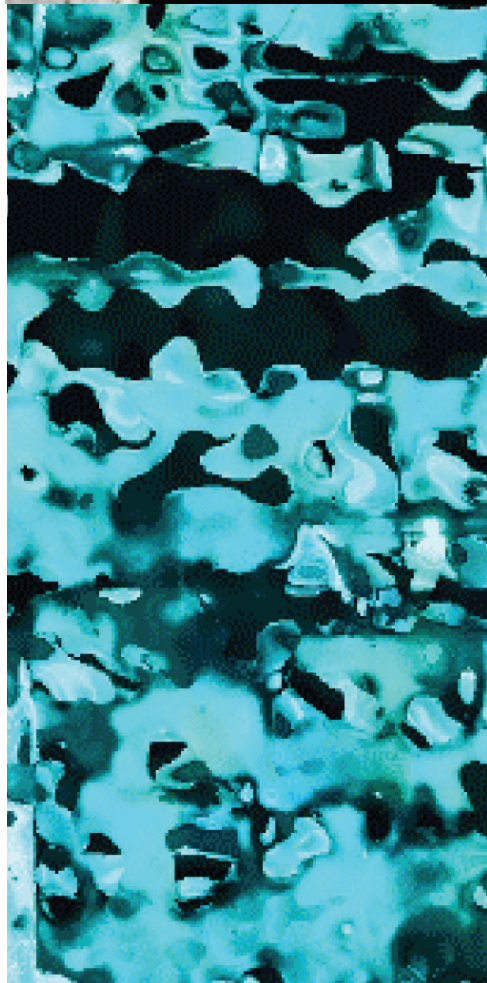
Minut kutsuttiin palaamaan Helsinkiin vuonna 2024 – kaupunkiin, josta on tullut perheelleni kuin toinen koti. Nyt tehtäväni on luoda 40 tekoälyteosta, jotka kuvastavat helsinkiläisiä ja Helsinkiä eri puolilta. Lähestymistapa on siis erikoinen. Näiden "synteettisten valokuvien" ihmisiä ja paikkoja ei ole oikeasti olemassa. Silti ensimmäiset reaktiot, joita sain näistä kuvista helsinkiläisiltä ystäviltäni, olivat tyyliä "hän näyttää vähän kaverini tyttöystävältä" tai "luulen että olen ollut siellä, mutta en osaa sanoa tarkalleen, missä se on".

Kun pohjasin tekoälymallin satohintuhansiin kuviin ihmisistä, joiden ohi olen kulkenut kaduilla ja paikoista eri puolilla kaupunkia, onnistuin luomaan keinotekoisien todellisuuden, joka ei hämää tai johda harhaan. Näistä kuvista käy selväksi, että katsoja ei katso todellisuutta, ja silti uskon, että ne herättävät tunteita ja tempaavat mukaansa."

- Kevin Abosch

15.8.–1.9.
Esplanadin puisto
KEVIN ABOSCH:
AI HELSINKI

Näyttelyn on mahdollistanut
Helsingin Sanomat.

HELSINKIFESTIVAL.FI

KIITOS YHTEISTYÖKUMPPANEILLE

elisa **HELSINGIN SANOMAT** *accenture*

AKUN TEHDAS MARSKI BY SCANDIC FOOD CAMP HEKU
NEURAL DSP RENAULT GRANO HELSINKI BRYGGERI

Festivaalia tukemassa
Helsingin kaupunki ja opetus- ja kulttuuriministeriö
Festivalen stöds av
Helsingfors stad samt undervisnings- och kulturministeriet
The festival is supported by
the City of Helsinki and the Ministry of Education and Culture

Festivaalin kansainvälisiä orkesteri- ja tanssivierailuja tukee
Jane ja Aatos Erkon säätiö
Festivalens internationella orkester- och dansgästspel understöds av
Jane och Aatos Erkkos stiftelse
The festival's international orchestra and dance guests are supported
by the Jane and Aatos Erko Foundation

Tapahtuman järjestää Helsingin tapahtumasäätiö
Festivalen arrangeras av Helsingfors evenemangsstiftelse
The festival is organised by the Events Helsinki Foundation